



**TAMPEREEN  
AMMATTIKORKEAKOULU**

**LIIKETALOUS**

**TUTKINTOTYÖRAPORTTI**

**KANSAINVÄLISEN KAUPAN KAUPANESTEET**  
Tuonti Suomeen

**Kirsi Häkli**

Liiketalouden koulutusohjelma  
Lokakuu 2007  
Työn ohjaaja: Shaidul Kazi

**TAMPERE 2007**



**TAMPEREEN  
AMMATTIKORKEAKOULU  
LIIKETALOUS**

---

<b>Tekijä:</b>	Kirsi Häkli	
<b>Koulutusohjelma:</b>	Liiketalouden koulutusohjelma	
<b>Tutkintotyön nimi:</b>	Kansainvälisen kaupan kaupanesteet: Tuonti Suomeen	
<b>Title in English:</b>	Trade Barriers of International Trade: A case of Finnish Import Sector.	
<b>Työn valmistumis- kuukausi ja -vuosi:</b>	Lokakuu 2007	
<b>Työn ohjaaja:</b>	Shaidul Kazi	<b>Sivumäärä:</b> 63

---

### **TIIVISTELMÄ**

Työharjoittelujakso tullissa tutustutti minut tullauksen maailmaan, ja samalla herätti kiinnostukseni ulkomaankaupan tekniikoita kohtaan lähemmin. Kiinnostuin esteistä, jotka estävät tavaran maahantuonnin ja päätin tehdä työni tutustuen kaupanesteisiin.

Aluksi tutustuin maailmanhistoriaan maailmantalouden kannalta katsoen. Sodat ja valtioiden väliset riidat ovat muokanneet maailmaan erilaisia liittoumia valtioiden välille. Eurooppa yhdyntyi Toisen maailmansodan jälkeen tavoitteena luoda yhteinen talousalue ja edistää rauhaa. Maailmanpankki (Worldbank) ja Maailman kauppajärjestö WTO (World Trade Organisation) on luotu valvomaan taloutta ja samalla auttamaan valtioita selviämään vaihtuvilla markkinoilla.

Maailma on jakautunut maantieteellisten ja poliittisten tekijöiden mukaan talousalueiksi. Talousalueiden ja yksittäisten valtioiden välille on solmittu kauppasopimuksia, jotka helpottavat kaupankäyntiä valtioiden välillä. Talousalueiden välillä vallitsee myös erilaisia kauppaa rajoittavia tai estäviä tekijöitä, joita kutsutaan kaupanesteiksi. Työssäni tutustuin näihin kauppaa rajoittaviin tekijöihin.

Lähetin parille kymmenelle tamperelaiselle kansainvälistä kauppaa tekeväälle yritykselle kyselyn heidän kohtaamistaan kaupanesteistä, mutta sain vastauksen vain yhdeltä yritykseltä, Oy Kontino Ab:ltä. Käytän työssäni Oy Kontino Ab:n johtajilta saamaani haastattelua, sekä kirjoista, lehdistä ja internetistä löytämäni tietoa sekä Ulkoasiainministeriön vuonna 2005 tekemää Suomalaisyritysten kohtaamat kaupanesteet ja keinot niiden poistamiseksi -selvitystä tietoa hyväkseni selvittäessäni kaupanesteiden vaikutusta Suomen tuontiin.

Suomessa ei ole paljon kauppaa estäviä tekijöitä. Suomen infrastruktuuri, kilpailuolosuhteet, lainsäädäntö, työvoima ja markkinat ovat luotettavat ja kattavat. Suomea voisi pitää erittäin houkuttelevana investointikohteena ulkomaisille yrityksille, mutta kallis työvoima ja pieni markkina-alue (vain noin 5 miljoonaa asukasta) ovat monelle sijoittajalle ongelma. Suomen työvoima on erittäin tietoinen oikeuksistaan, toisin kuin monien halvan työvoiman maiden työntekijät.

# SISÄLLYSLUETTELO

<b>1 Johdanto</b>	<b>4</b>
1.1 Työn tausta	4
1.2 Tutkimuskysymykset	4
1.3 Työn rakenne	5
1.2 Tutkimusmenetelmä	6
<b>2 Maailmantalouden kehittyminen 1900-luvulla</b>	<b>7</b>
2.1 Aika ennen toista maailmansotaa	7
2.2 Toisen maailmansodan jälkeen	11
2.2.1 Kylmä sota	11
2.2.2 Siirtomaavallan loppu	12
2.2.3 Eurooppa yhdyntyi	14
2.4 Maailman kauppajärjestö (WTO)	23
2.4.1 Maailman kauppajärjestön synty	23
2.4.2 Maailman kauppajärjestön tehtävät	25
2.2.3 Kritiikkiä Maailman kauppajärjestöä kohtaan	26
2.3 Maailmanpankki	28
2.5 Maailman talousalueet	30
2.5.1 Eurooppa	31
2.5.2 Kaukoitä	31
2.5.3 Keski-itä	33
2.5.4 Pohjois-Amerikka	34
2.5.5 Latinalainen Amerikka (Ibero-Amerikka)	36
2.5.6 Saharasta etelään	37
2.5.7 Merialueet ja Antarktis	37
<b>3 Kaupanesteet</b>	<b>40</b>
3.1 Suhteellinen etu markkinoilla	40
3.2 Alueellinen taloudellinen yhdyntyminen	42
3.2.1 Alueellisen taloudellisen yhdyntymisen päätyypit	42
3.2.2 Argumentteja kaupanesteiden puolesta	43
3.3 Kaupanesteet estetyypeittäin	44
3.3.1 Tullausmenettelyt	46
3.3.2 Tullitariffit	47
3.3.3 Tekniset kaupanesteet	49
3.3.4 Kohdemaan yritysilmasto	50
3.3.5 Yritystoimintaan liittyvät ongelmat	50
3.3.6 Henkilöiden liikkuvuus	50
3.3.7 Teollis- ja tekijänoikeudet	51
3.3.8 Verot, verolainsäädäntö ja muut lisämaksut	51
3.3.9 Määrälliset rajoitukset ja lisensointi	51
3.3.10 Kilpailuolosuhteet	53
3.3.11 Pääoman liikkuvuus	53
3.3.12 Yrityksen oikeudelliseen asemaan liittyvät seikat	53
3.3.13 Julkiset hankinnat	54
3.3.14 Muut edellä mainitsemattomat esteet/ongelmat	54
3.3.15 Tavaravientiin ja –tuontiin liittyvät polkumyyntitullit, tasoitustullit ja suojaustoimenpiteet	54
3.4 Kaupanesteiden vaikutus Suomen tuontiin	56
<b>4 Loppupäätelmät</b>	<b>60</b>
<b>Lähteet</b>	<b>62</b>

---

## 1 Johdanto

### **1.1 Työn tausta**

Suorittaessani työharjoittelua Tullissa kesällä 2006 huomasin, että tavaran maahantuontiin liittyy paljon sellaisia asioita, joita koulussa ei ollut kerrottu tai opetettu. Tavaran tuonnissa on paljon erilaisia rajoituksia, ja on olemassa seikkoja, jotka estävät tavaran tuonnin tai viennin kokonaankin. Kaupanesteet voivat olla kumman tahansa kaupan osapuolen kotimaan asettamia tai niissä vallitsevia olosuhteita.

Maailma on muuttunut viimeisen sadan vuoden aikana paljon; on syntynyt uusia valtioita ja vanhoja valtioita on hajonnut. Maailma on käynyt läpi sotia, luonnonkatastrofeja sekä nykyään terrori-iskuja, jotka ovat mullistaneet monen ihmisen jokapäiväisen elämän. Maatalouden tehostuminen ja luonnonvarojen suuri hyödyntäminen ovat voimistaneet luonnonkatastrofeja, jotka ovat runnelleet valtioita ympäri maapalloa. Kaikki edellä mainitut tekijät ovat vaikuttaneet maailmantalouden muovautumiseen.

Sodat ovat toisaalta saaneet maailman kansat yhdentymään ja luomaan järjestöjä, joiden tarkoitus on estää sotia, ehkäistä taloudellisia ongelmia ja tasapainottaa maailmaa. Talousalueet, vapaakauppasopimukset, tulliliitot ja erilaiset valtioiden väliset sopimukset ovat muokanneet kansainvälistä taloutta.

### **1.2 Tutkimuskysymykset**

Maailmasta löytyy monenlaisia syitä, jotka voivat haitata tai estää tuonnin kokonaan tai osittain. Syyt voivat olla esimerkiksi poliittisia, kulttuurillisia tai lainsäädännöllisiä. Törmäsin työharjoittelussani vain muutamaan esteeseen, ja ymmärsin niitä olevan enemmän. Tarkoitukseni on selvittää kaupanestetyypit, joita markkinoilla on. Käyn jokaisen läpi ja pyrin löytämään esimerkkejä niiden selventämiseksi.

Ensisijaisesti minua kiinnostaa millaisia kaupanesteitä on ja miten näitä esteitä on syntynyt ja mikä niiden tarkoitus on. Lisäksi minua kiinnostaa:

- Miksi kauppaa täytyy rajoittaa?
- Miten maailmantalouden ja -rakenteen muotoutuminen ovat vaikuttaneet kaupanesteiden syntyyn?
- Miksi kaupanesteet ovat olemassa?
- Miten nämä esteet vaikuttavat maailmankauppaan?
- Kuinka ne vaikuttavat tuontiin Suomeen?



---

## 1.2 Tutkimusmenetelmä

Minua kiinnostaa tässä työssä nimenomaan se, millaisia kaupanesteitä on olemassa. Tarkastelen kaupanesteitä ja niiden vaikutusta Suomen tuontiin.

Kvantitatiivisella (määrällisellä) tutkimuksella mitataan arvoja, jotka voidaan ilmaista numeerisesti. Tällaisten tutkimusten käytettävissä tulee olla matemaattisia ja tilastollisia arvoja. Tiedon lähteenä käytetään yleensä suurta joukkoa, jolle esitetään samat kysymykset samalla tavalla. Tutkittava aihe on ennalta tunnettu ja siitä on olemassa ennakkotietoa, ja lähdetään selvittämään pitävätkö ne paikkansa. Suurin osa minun työni materiaalista tulee jo olemassa olevista kirjallisista lähteistä, eikä haluamiani tuloksia voi ilmaista matemaattisesti, joten kvantitatiivinen tutkimus ei sovellu työhöni.

Tarkoitukseni on käyttää työssäni kvalitatiivista (laadullista) tutkimusmenetelmää, tutkin kirjoja ja haastattelen yritysmaailman johtajia. Tarkoitukseni oli tehdä myös pieni kysely tamperelaisten kansainvälistä kauppaa harjoittavien yritysten keskuudessa, mutta en saanut kyselyyni vastauksia. Tämä rajoittaa työni tuloksia, koska en voi perustaa arvioitani vastauksiin. Mutta löysin Ulkoasiainministeriön tekemän tutkimuksen kaupanesteiden vaikutuksesta suomalaisten yritysten kauppaan. Tutkimus on tehty vuonna 2005, eli se on suhteellisen tuore ja sen teettänyt taho on luotettava.

---

## 2 Maailmantalouden kehittyminen 1900-luvulla

### **2.1 Aika ennen toista maailmansotaa**

Teollinen vallankumous 1700- ja 1800-lukujen taitteessa toi hiilikäyttöisen höyryvoiman ja automatisoidun, koneistetun tuotannon ensin Ison-Britannian ja sen jälkeen läntisen Euroopan ja Pohjois-Amerikan saataville. Tämän seurauksena kehittyivät höyrykäyttöiset laivat ja veneet, sekä maaliikenteessä rautatieverkosto alkoi kasvaa, ja teknologiset ja taloudelliset prosessit paranivat. Maailmaa on koetellut 1800- ja 1900-luvuilla lukuisat historiaa muokanneet käännteet. 1900-luvulla on käyty kaksi maailmansotaa; on tapahtunut monia vallankumouksia; ja itsenäisyysodot, rajariidat ja sisällissodat ovat koetelleet useita valtioita.

1800-luvun loppuessa maailmankauppa oli kasvanut räjähdysmäisesti. Kasvu johtui pitkälti teollisuusmaiden harjoittamasta siirtomaiden riistosta, josta oli monille siirtomaille haittaa vielä pitkään tulevaisuudessakin. Plantaasiviljely vahingoitti suuresti perinteistä maanviljely-yhteiskuntaa siirtomaissa. Suezin kanavan (1869) ja Panaman kanavan (1914) avaaminen tekivät pitkistä Afrikan ja Etelä-Amerikan kiertomatkoista tarpeettomia. (Haywood 2000: 178.)

Höyryvoiman ja uusien alusten kehittyminen, yhdessä uusien kanavien kanssa toivat siirtomaiden tuotteet nopeammin markkinoille emämaissa. Alusten lastiruumien jäädytyksen keksimisen jälkeen lihan tuonti Eurooppaan tuli mahdolliseksi pitkienkin matkojen takaa, jopa Australiasta ja Uudesta-Seelannista saakka. (Haywood 2000: 178.)

Suomi oli 1800-luvun jälkipuolella Venäjän vallan alla, ja käytännössä samassa asemassa kuin nykyiset kehitysmaat. Syntyvyys ja kuolleisuus olivat korkeita, työnjako ja tuottavuus olivat heikkoja ja teknologinen kehitys oli reilusti jäljessä senaikaisista ”teollisuusmaista”. Suomella oli kuitenkin jo kehittynyt hallintokoneisto ja oikeuslaitos, ja olot maassa olivat suhteellisen rauhalliset. (Hjerppe & Vartia 2002: 11.)

Taloudellisesti Suomi oli jo tuolloin verrattain itsenäinen, ja teollistumisen ensi askeleet oli otettu. Taloudellinen kasvu vuosina 1860–1913 oli 2.6 prosenttia, mikä verrattaessa toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan ei ole erityisen suuri. Väestön kasvu samana aikana oli reilun 1 prosentin luokkaa, eli tuotannon lisäykseksi henkeä kohti tulee vain noin 1.5 prosenttia. (Hjerppe & Vartia 2002: 11 - 12.)

---

Taloudellista kehitystä Suomessa hidastivat katovuodet ja kansainvälisen talouden ongelmat. Erityisesti vuosien 1862, 1865, 1867, 1891, 1899 ja 1902 aikana olleet kadot rasittivat taloutta. Kun maatalouden osuus tuotannosta laski, niin samalla myös katojen merkitys väheni. 1800-luvun alkupuolella vaivannut lama vaikutti vielä vuosisadan lopullakin kansainväliseen talouteen. Suomessa bruttokansantuote laski vuosien 1877–1881 aikana 5.3 prosenttia lamaa edeltävältä tasolta. (Hjerppe & Vartia 2002: 12 - 13.)

Taloudellinen kasvu vuodesta 1860 ensimmäisen maailmansodan alkuun oli huomattavasti nopeampaa kuin 1800-luvun alkupuolella. Suomen teollistumisen alun ajankohtaa ei ole osattu määrittää yksiselitteisesti. 1840-luvulla alkoi kulutustavarateollisuuden kasvu; ensimmäiset höyrykoneet, paperikoneet ja konepajat; 1860-luvulla tehtiin maan sisäistä kauppaa, ammatinharjoittamista ja ulkomaankauppaa vapauttavia uudistuksia; 1870-luvulla perustettiin ensimmäiset höyrysahat ja 1890-luvulla teollistuminen laajeni ja monipuolistui ja rahatalous yleistyi. (Hjerppe & Vartia 2002: 12.)

Suomen bruttokansantuote laski selvästi ensimmäisen maailmansodan (1914–1918) aikana. Kuitenkin jo vuonna 1919 alkoi tapahtua kehitystä, ja vuosien 1920–1938 aikana nousu oli suhteellisen nopeaa; keskimäärin 4.7 prosenttia vuodessa ja 3.8 prosenttia henkeä kohden laskettuna. 1930-luvun lama vaikutti Suomessa huomattavasti lievemmin ja oli lyhyempi kuin muualla maailmassa. Bruttokansantuote laski vuosien 1930–1932 aikana, mutta yhteensä vain noin 4 prosenttia. (Hjerppe & Vartia 2002: 13.)

Ensimmäisen maailmansodan syyt löytyvät Euroopasta suurelta osin Saksasta, joka oli suhteellisen nuori valtio (Saksan keisarikunta vuodesta 1871) ja hyvin kunnianhimoinen, mutta toisaalta epävarma. Saksan teollistuminen oli alkanut 1870-luvulla ja se oli voimakkaampaa kuin muualla Euroopassa, ja vuoteen 1914 mennessä Saksasta oli kehittynyt teollisuusmahti. (Haywood 2000: 188.)

1900-luvun alussa teollistuminen ja kiihkeä talouskilpailu kiristivät valtioiden välejä. Samaan aikaan vaihtelevat poliittiset ja sotilaalliset liittoumat olivat yleisiä. Ennen ensimmäistä maailmansotaa maailma oli jakautunut kahteen: keskusvaltoihin (Saksa, Itävalta-Unkari ja osmanien valtakunta) ja ympärivaltoihin (Iso-Britannia, Ranska ja Venäjä). Erityinen kuuma paikka suurvaltojen kilpailussa oli Balkanilla: Serbia, Bulgaria ja Romania. (Haywood 2000: 177 - 179.)

Balkan oli Venäjän ja Turkin keskinäisen taistelun kohteena pitkään, ja tultaessa vuoteen 1878 se oli luisumassa osmanien käsistä. Venäjä ja Itävalta-Unkari pyrkivät jatkuvilla hyökkäyksillä



---

valtaamaan alaa Balkanilta. Edellä mainitsemani Saksan epävarmuus johtui pitkälti siitä, että sen sijainti Euroopassa oli ihanteellinen sille itselleen, mutta tavoiteltava myös Ranskalle ja Venäjälle. Asevarustelua tapahtui rajojen molemmin puolin. (Haywood 2000: 179, 188.)

Kuitenkin ensimmäisen maailmansodan varsinaisena laukaisevana tekijänä pidetään yleisesti Itävalta-Unkarin kruununperijän, arkkiherttua Frans Ferdinandin murhaa Sarajevossa 1914. (Haywood 2000: 179.)

Ennen ensimmäistä maailmansotaa lähes koko maailma oli jo kartoitettu, ja Euroopan suurvalloilla oli siirtomaita ympäri maailmaa. Saksalla, Ranskalla, Isolla-Britannialla, Italialla, Alankomailla, Espanjalla, Portugalilla ja Belgiassa oli suuria alueita Afrikassa, Aasiassa ja Kaukoidässä. Siirtomaiden hallinnointi oli helppoa, koska teollistuminen oli tuonut höyrylaivat ja -junat nopeuttamaan matkantekoa. (Haywood 2000: 176 - 177.)

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen maailmantalous oli kaaoksessa; ja maailmantalouden painopiste oli siirtynyt Yhdysvalloille. Ennen sotaa Iso-Britannia ja Ranska, joilla oli vähemmän velkoja kuin saatavia, olivat "maailman pankkiireita" ja Yhdysvallat oli yksi suurista velallisista. Tämä asetelma kääntyi kuitenkin pääläelleen, kun Länsi-Euroopan pankkiireista tuli velallisia suurten sotakustannusten seurauksena. Vain hävinneeltä Saksalta saadut valtavat sotakorvaukset pelastivat ne veloista.

Ensimmäisen maailmansodan seurauksena syntynyt uusi Neuvostoliiton valtio kieltäytyi maksamasta Keisarillisen Venäjän velkoja takaisin. Saksa ajautui hävityn sodan seurauksena inflaatioon ja sen talous romahti. Talouden huono tilanne, suurtyöttömyys ja yleisesti epäoikeudenmukaisena pidetty rauhansopimus osaltaan vaikuttivat natsien valtaannousuun Saksassa, ja siten myös toisen maailmansodan syttymiseen. (Haywood 2000: 191)

Toisen maailmansodan syttymiseen vaikutti 1930-luvulla koettu koko maailmaa koskettanut suuri lama. Valtiot olivat monta vuotta kestäneiden taisteluiden seurauksena raunioina, ja jälleenrakennus oli kallista. Poliittisia kiistoja selvittämään perustettiin Kansainliitto, jonka tärkeys kuitenkin vesittyi Yhdysvaltojen kieltäytyttyä liittymästä siihen. Yhdysvallat veti 1929 luottonsa pois Euroopalta, koska Wall Streetin pörssiromahdus romutti sen talouden, ja samalla ajoi muun maailman lamaan. (Haywood 2000: 200.)

Euroopassa tasapaino järkkyy, kun Italiassa Benito Mussolinin johtamat fasistit lupasivat työllisyyttä ja palauttaa järjestyksen,

---

Saksassa Adolf Hitler nousi kansleriksi ja hänen perustamansa Saksan kansallissosialistinen työväenpuolue (natsit). Hitler lupasi samoja asioita kuin Mussolini kansalle. Natsit käyttivät hyväkseen kansan tyytymättömyyttä kohtuuttoman suurina pidettyjä sotakorvauksia kohtaan. Hitler alkoi varustella Saksaa sotilaallisesti estääkseen mahdolliset uudet hyökkäykset maahan. (Haywood 2000: 200.)

Vaikka Saksa oli jo 1938 vallannut Tšekkoslovakian, syttyi toinen maailman sota vasta vuonna 1939 Saksan hyökättyä Puolaan. Siihen asti Iso-Britannia ja Ranska olivat myötäilleet Hitlerin toimia. Nopeasti Saksa miehitti Tanskan ja Norjan, ja eteni Alankomaiden ja Belgian kautta Ranskaan valloittaen Pohjois-Ranskan. Ranskan eteläosia hallitsi Vichyn natsimielinen ranskalaishallitus. (Haywood 2000: 200 - 202.)

Natsi-Saksan eurooppalaisista vihollisista jäljellä oli enää Iso-Britannia, jota Saksa ei koskaan onnistunut valloittamaan. 1941 sodassa koettiin käännekohta, kun Yhdysvallat liittyivät Pearl Harboriin tehdyn iskun jälkeen sotaan. Britit saivat kipeästi tarvitsemaansa apua, ja sen armeija peittosikin italialaiset ja saksalaiset Pohjois-Afrikassa, ja hyökkäsi yhdessä yhdysvaltalaisien joukkojen kanssa Italiaan.

Sodan ratkaisevin taistelu käytiin Venäjällä, jossa venäläiset joukot pakottivat saksalaiset perääntymään. Ja vuonna 1943 venäläiset joukot pääsivät marssimaan aina Itä-Berliiniin saakka. Vuonna 1944 Saksa koki häviön, kun liittoutuneitten joukot nousivat maihin Normandiassa ja suurin osa Italian mantereesta oli liittoutuneitten hallussa. Toinen maailmansota loppui Euroopassa Saksan antauduttua toukokuun alussa 1945 koettuaan murskaavia tappioita, ja Hitlerin tehtyä itsemurhan. (Haywood 2000: 202 - 203.)

Kaukoidässä Japani avasi rajansa vuoden 1853 jälkeen, jolloin amerikkalaiset sotalaivat saapuivat sen rannikolla. Pian Japani alkoi kehittyä teollisuusvaltioksi ja ensimmäinen rautatie avattiin vuonna 1872, ja laivasto ja armeija kehittyivät kokoajan. (Haywood 2000: 197 - 198.)

Japani alkoi aggressiivisesti laajentaa aluettaan meren yli, Kuriilileille ja Riukiusaarille. Vuonna 1894 alkoi sota Kiinaa vastaan, Korean itsenäisyyspyrkimyksiä tukien. Japani tuhosi Keltaisella merellä Kiinan sotalaivaston ja sai Taiwanin saaren hallintaansa. Ja vuonna 1904 välit Venäjään muuttuivat sotaisiksi, kun kiista Mantšuriasta johti sotaan. (Haywood 2000: 203.)

Japani vahvisti asemaansa mantereella entisestään, kun se 1910 otti Korean alueen hallintaansa. Ensimmäisen maailmansodan

---

jälkeen, oltuaan liittoutuneitten puolella, Japani sai hallintaansa Saksan siirtomaa-alueet Kiinassa ja Tyynellä valtamerellä. 1931 Japani vielä valloitti Mantšurian itselleen, jota Kansainliitto paheksui ja erotti Japanin. Tämän seurauksena Japani solmi liiton Italian ja Saksan kanssa. (Haywood 2000: 198.)

Vuonna 1937 Japani alkoi täysimittaisen sodan Kiinaa vastaan valloittaen suurimman osan Pohjois-Kiinasta. Kun Ranskan, Englannin ja Alankomaiden huomio oli vuonna 1939 kiinnittynyt Euroopan taistelukentille, Japani käytti tilaisuutta hyväkseen ja hyökkäsi Kaakkois-Aasiaan. Estääkseen Yhdysvaltojen väliintulon Japani iski Pearl Harboriin joulukuussa 1941. (Haywood 2000: 198 - 199.)

Taistelu Tyynellä valtamerellä oli raivokasta, koska japanilaiset joukot kohtelivat sotavankeja ja siviilejä julmasti, koska heidän mielestään antautuminen oli häpeällistä. Sodan käännekohtana pidetään Japanin kokemaa epäonnistumista Port Moresbyn valloituksessa ja Midwayn meritaistelussa. Lopullisesti sodan Aasiassa lopetti Hiroshimaan ja Nagasakiin pudotetut ydinpommit syyskuussa 1945. (Haywood 2000: 199.)

## **2.2 Toisen maailmansodan jälkeen**

### **2.2.1 Kylmä sota**

Kylmällä sodalla tarkoitetaan kahden tai useamman valtion välillä vallitsevaa valtataistelua, lähes sotatilaa, jossa ei kuitenkaan käytetä suoria sotilaallisia toimia vaan turvaudutaan propagandaan, vakoiluun, taloudellisiin ja poliittisiin taistelukeinoihin (Wikipedia).

Yhdysvallat oli toisen maailmansodan jälkeen ainoa todellinen suurvalta, ja se ansaitsi Euroopan ja Aasian maiden arvostuksen auttamalla näitä demokratian palauttamisessa ja jälleenrakennuksessa. Itä-Euroopan maat kieltäytyivät Neuvostoliiton johtajan Stalinin johdolla Yhdysvaltojen avusta. Neuvostoliitto pyrki rakentamaan Itä-Eurooppaan puskurin suojautuakseen lännen mahdollisilta hyökkäyksiltä. (Haywood 2000: 217.)

Vuonna 1945 perustettiin Yhdistyneet Kansakunnat edistämään rauhaa. Se kuitenkin epäonnistui yrityksessään estää kylmä sota maailman suurvaltojen välillä.

Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välillä vallitsi valtakamppailu toisen maailmansodan jälkeisessä maailmassa aina Neuvostoliiton luhistumiseen 1990-luvun alussa. Yhdysvallat, Kanada ja

---

kymmenen Länsi-Euroopan valtiota perustivat vuonna 1949 Pohjois-Atlantin liiton, Naton. Vastaavasti Neuvostoliitto solmi Itä-Euroopan liittolaistensa kanssa Varsovan liiton vuonna 1955. Näin maailma oli jakautunut kahteen. (Haywood 2000: 216 - 218.)

Stalin istutti Itä-Eurooppaan kommunistisen yksipuoluejärjestelmän, eikä sietänyt toisinajattelijoita. Alueen länsiraja suljettiin estämään maasta muuttaminen. Eurooppa oli näin jakautunut kahtia Adrianmereltä Itämerelle. (Haywood 2000: 217.)

Maailmassa oli nyt kaksi ideologiaa vastakkain, idän kommunistinen diktatuuri ja lännen porvarillinen kapitalismi. Kummankin puolen valtakoneisto teki propagandallaan ideologioista tunnepitoisia ja niiden yhteys politiikkaan ja talouteen hävisi kansan silmissä.

Yhdysvalloissa kommunistien mustamaalaaminen valtion toimesta oli niin voimakasta, että yleisessä mielipiteessä lähenneltiin välillä jopa hysteriaa. Kommunisminvastaisuus ulottui kaikkialle, myös viihdeteollisuuteen. Vakoojat, isänmaanpetturuus ja alituinen pelko ydinsodasta yhdistettiin oleellisesti kommunismiin, ja niitä pelättiin.

1950-luvulla Yhdysvalloissa oli hyvin kommunismin vastainen ilmapiiri. 1960-luvulla kasvava nuorisokapinallisliike auttoi vasemmistolaista mielipidettä hieman nousemaan. Yhä edelleen "sosialismi" ja "kommunismi" ovat amerikkalaisessa kulttuurissa negatiivisia termejä.

Keskeisin Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välisen kilpailun aihe oli sotilaallisen voiman kasvattaminen ja varsinkin ydinaseiden hallinta. Vastapainoksi Yhdysvalloille Neuvostoliitto kehitti oman ensimmäisen ydinpomminsa valmiiksi vuonna 1949. (Haywood 2000: 218.)

Kylmä sota oli vähällä puhjeta täydeksi sodaksi 1969, jolloin Neuvostoliitto sijoitti Kuubaan ballistisia ohjuksia. Yhdysvaltojen joukot saartoivat Neuvostoliiton joukot ja pakottivat ne vetäytymään. (Haywood 2000: 218.)

Toinen kilpailun aihe oli avaruuden valloitus, jonka Neuvostoliitto aloitti 1957 laukaisemalla ensimmäisen tekokuun kiertämään maata. Yhdysvallat kuitenkin onnistui ensimmäisenä viemään astronautin kuuhun vuonna 1969.

### **2.2.2 Siirtomaavallan loppu**

Toisen maailmansodan jälkeen syntyi useita kymmeniä uusia valtioita siirtomaiden itsenäistyessä isäntämaistaan. Varojen puute

---

ja siirtomaiden kansallismielisyys edistivät itsenäistymispyrkimyksiä. Ensimmäisenä siirtomaana Intia sai itsenäisyyden Iso-Britannialta vuonna 1947, ja loputkin Iso-Britannian siirtomaat itsenäistyivät vuosien 1957–1975 aikana. (Haywood 2000: 218.)

Kun Ison-Britannian siirtomaavalta loppui suhteellisen rauhanomaisesti, kävi muiden siirtomaavaltojen vallasta luopuminen verisemmissä merkeissä. Alankomaiden alueet Indonesiassa ja Kongossa itsenäistyivät veristen taisteluiden jälkeen, ja Ranska kävi pitkään sotaa Algeriassa ennen alueen itsenäistymistä. Portugalissa tarvittiin vallankumous ennen kuin maa luopui siirtomaistaan. (Haywood 2000: 218 - 219.)

Vastustaakseen suurvaltojen ylivaltaa ja päättääkseen siirtomaavallan ajan, 29 valtiota, muun muassa Intia, Kiina ja Jugoslavia, perustivat sitoutumattomien liikkeen vuonna 1955. Liittoon liittyi useita uusia, vastasyntyneitä valtioita, ja 1970-luvulla jäseniä oli jo yli 100. 1970-luvulla, myös öljyä tuottavat arabimaat muodostivat oman liiton, suojautuakseen länsivalloilta. (Haywood 2000: 219.)

Arabimaat nostivat öljynhintaa rangaistakseen länsimaita Israelin tukemisesta 1970-luvulla, ja tästä syntyi talouskriisi, jonka seurauksen talous taantui ja syntyi työttömyyttä. Talous alkoi elpyä 1980-luvulla, mutta tultaessa 1990-luvulle talous aloitti taas taantumisen. (Haywood 2000: 219.)

Kehitysmaat velkaantuivat entisestään ottaessaan lisää lainaa, jota ne eivät kasvavien korkojen takia pystyneet maksamaan takaisin ja inflaatio kehitysmaissa voimistui. Maiden köyhtyminen aiheutti pahimmillaan sisällissotia Sudanissa ja Somaliassa, ja nälänhätää Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. (Haywood 2000: 223.)

1900-luvun viimeisillä vuosikymmenillä tapahtui paljon poliittisia ja taloudellisia käännekohtia. Neuvostoliitto hajosi ja syntyi Itsenäisten Valtioiden Yhteisö, kommunismi kaatui Euroopassa ja kylmä sota päättyi. Itä-Euroopassa, Tšekkoslovakiassa ja Jugoslaviassa kansannousun ja yksipuoluejärjestelmän päättyminen, aiheuttivat valtioiden hajoamisen. (Haywood 2000: 207, 220 - 222.)

Neuvostoliiton hajottua, se veti tukensa pois Etiopiasta ja Eritrean kapinalliset voittivat viimein vapaussotansa. Kuuba lamaantui kun Neuvostoliitto lopetti tukensa sille. Yhdysvallat lopetti tukensa Etelä-Afrikan valkoiselle hallitukselle, ja Etelä-Afrikkaan valittiin ensimmäisen kerran mustien enemmistöhallitus. (Haywood 2000: 222.)

---

### 2.2.3 Eurooppa yhdentyi

Seuraavassa tarkastelen tarkemmin Euroopan yhdentymistä ja Euroopan Unionin syntyä ja kehitystä. Tämä siitä syystä, että EU:n sisällä tavarat, ihmiset ja palvelut liikkuvat vapaasti, ja kaupanesteitä kohdataan käytäessä kauppaa EU-alueen ulkopuolisten valtojen kanssa. Mielestäni on hyvä ymmärtää Euroopan yhdentymisen ja sen syyt ennen kuin aletaan tarkastella kaupanesteitä lähemmin. Samoja yhdentymisen periaatteita on sovellettu myös muualla maailmassa, esimerkiksi Pohjois-Atlantin Vapaakauppa-alue NAFTA ja Latinalaisen Amerikan MERCOSUR.

Toisen maailmansodan jälkeen Euroopan kartta meni uusiksi ja maailman valtasuhteet muuttuivat. Saksa jaettiin Neuvostoliiton, Ranskan, Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen kesken miehitysvyöhykkeisiin. Neuvostoliitto miehitti Itä-Saksan ja vuonna 1949 Saksa jaettiin kahdeksi valtioksi; Saksan liittotasavallaksi ja Saksan demokraattiseksi tasavallaksi. (Haywood 2000: 216 - 218.)

Vaikka Eurooppa oli hajonnut Toisen maailmansodan jälkeen, nähtiin Euroopan yhdentymisen tulevaisuudessa kannattavana ja toivottavana asiana. Winston Churchill esitti jo vuonna 1942, että ”eurooppalainen perhe voi elää yhentyneenä yhteisten päätösten pohjalta ja sanoi odottavansa Euroopan yhdysvaltojen muodostumista ilman kaupan tai liikkumisen esteitä”<sup>1</sup> (Widgrén 2001: 3).

Manner-Euroopassa ranskalainen liikemies Jean Monnet vastasi sodan aikana liittoutuneiden materiaalihankinnoista, ja toimi sodan jälkeen Ranskan suunnittelukomissiossa ja myöhemmin myös ulkoministeriössä. Hän seurasi sotaa ja liittoutuneiden toimintaa läheltä, ja tuli vakuuttuneeksi Euroopan yhdentymisen tärkeydestä. (Widgrén 2001: 3.)

Ensimmäinen askel kohti yhentyvää Eurooppa otettiin vuonna 1944, kun Alankomaiden, Belgian ja Luxemburgin pakolaishallitukset solmivat Benelux-maiden tulliliiton. Suurempi askel otettiin 1948 Haagissa Euroopan-kongressissa. Kokoukseen ottivat osaa Alankomaat, Belgia, Iso-Britannia, Italia, Luxemburg, Ranska ja Saksa. Kokouksen tuloksena syntyi hallitustenvälinen ministereiden komitea, jota tukemaan perustettiin neuvoa-antava yleiskokous. (Widgrén 2001: 3.)

Uuden, vastaperustetun komitean tavoite oli Euroopan yhdentymisen edistäminen. Nimekseen komitea sai Council of Europe eli Euroopan neuvosto. Yhdysvaltojen tarjoaman Marshall-avun (ohjelma Euroopan jälleenkäytämisen rahoittamiseksi, joka

---

edellytti apua saavien maiden hallitusten yhteistyötä) seurauksena syntyi Euroopan hallitusten välinen organisaatio Organisation for European Economic Co-operation OEEC, myöhemmin se otti nimekseen Organisation for European Economic Co-operation and Development OECD. (Widgrén 2001: 3 - 5.)

Euroopan suurin ongelma sodan jälkeen oli Saksan ja Ranskan väliset erimielisyydet. Tämä ongelma oli saatava ratkaistuksi ennen Euroopan yhdentymistä. Saksan talous oli saatava kasvuun, mutta samalla oli taattava, ettei se johtaisi taas sotatarviketeollisuuden kasvuun. Jean Monnet keksi ratkaisun tähän ongelmaan ja ehdotti Ranskan ulkoministeri Robert Schumanille taloudellista yhdentymistä. (Widgrén 2001: 5.)

Euroopan unionin muodostuminen voidaan katsoa alkaneeksi Euroopan hiili- ja teräsyhteisöstä (European Coal and Steel Community ECSC), jonka sopimus allekirjoitettiin vuonna 1951. Sopimuksessa olivat mukana Länsi-Saksa, Ranska, Italia ja Benelux-maat. Vaikka Iso-Britannia oli ollut aluksi innokkaasti luomassa yhteistyötä, ei se tullut mukaan sopimukseen, koska ei halunnut asettaa tärkeitä hiili- ja terästeollisuutta ylikansallisen päätöksenteon piiriin. (Widgrén 2001: 5. Perussopimukset ja oikeus 1995–2007.)

Hiili- ja teräsyhteisössä vallitsi yhteismarkkinat, jossa päätökset tehtiin yhdessä ja kauppa maiden kesken oli tullitonta. Tuotantokiintiöistä, tuottajahinnoista, investoinneista ja työoloista päätettiin yhteisesti, mutta päättävä elin ei puuttunut itse kauppaan tai sopimukseen yhteisön ulkopuolisten valtioiden kanssa. (Widgrén 2001: 5 - 7.)

1950-luvulla Länsi-Euroopassa mietittiin puolustusyhteistyön aloittamista, ja toimimista yhdessä Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa. Hanke ei kuitenkaan onnistunut ja sen mentyä mönkään perustettiin vuonna 1955 Länsi-Euroopan unioni WEU (West European Union). Tällä kertaa myös Iso-Britannia liittyi mukaan jäseneksi. (Widgrén 2001: 6.)

Seuraavien vuosien aikana Euroopan maat pyrkivät parantamaan yhteistyötään talouden, liikenteen ja energian aloilla. Yhteismarkkinoiden luominen tuntui luontevalta jatkolta hiili- ja teräsyhteisölle ja sen taloudelliselle tavoitteelle. Taloudellista yhdentymistä voidaankin pitää johtavana ajatuksena ja tavoitteena, kun Eurooppa alkoi yhdentyä 1950-luvulla.

Vuonna 1957 solmittiin niin kutsutut Rooman sopimukset, joilla muodostettiin Euroopan ydinenergiayhteisö Euratom ja Euroopan talousyhteisö (European Economic Community EEC). EEC sopimus

---

<sup>1</sup> Alkuperäinen lähde: Nicoll, W & Salmon, T 1990 *Understanding European Communities*. Phillip Allan.

takasi tulliliiton Benelux-maiden, Saksan, Ranskan ja Italian välille. EEC-sopimus on myös taloudellisen ja poliittisen yhdentymisen perusta. Tulliliitossa kauppa ja tullikiintiöt vapautuivat yhteisön sisällä, ja käytettiin yhteistä tullipolitiikkaa EEC:n ulkopuolisiin maihin. (Widgrén 2001: 7. Perussopimukset ja oikeus 1995–2007.)

Italia ja Ranska rajoittivat ennen EEC-sopimuksen voimaan tuloa tuontia erittäin paljon. Vuodesta 1958 vuoteen 1968 Benelux-maiden ja Saksan nostaessa ulkotullejaan hieman, Ranska ja Italia laskivat omia tullejaan reilusti. Koska EEC:n muodostuminen vaikutti voimakkaasti maailmankauppaan, pidettiin 1960-luvulla kaksi maailmankauppaa käsittelevää kokousta, GATT:n Dillonin kierros ja Kennedyn kierros. Näiden seurauksena tuontitullit laskivat entisestään. Taulukossa 1 näkyy neuvotteluiden vaikutus ulkotulleihin EEC-maissa. (Widgrén 2001: 7 - 8.)

Taulukko 1 EEC-maiden ulkotullit vuosina 1958 ja 1968, EEC-sopimuksen ja GATT-sopimuksen jälkeen<sup>2</sup> (Widgrén 2001: 8.)

	<i>Ulkotulli vuonna 1958</i>	<i>Roman sopimuksen ja GATT:n Dillonin kierroksen mukainen ulkotulli vuonna 1968</i>	<i>GATT:n Kennedyn kierroksen mukainen ulkotulli</i>
<b>Saksa</b>	6.4	10.4	6.6
<b>Ranska</b>	17.0	10.4	6.6
<b>Italia</b>	18.7	10.4	6.6
<b>Benelux-maat</b>	9.7	10.4	6.6
<b>Yht.</b>	13.0	10.4	6.6

EEC-maiden avauduttua seuraukset maailmankaupalle olivat merkittävät. Euroopan alueellinen integraatio sai alkunsa, ja EEC-maiden tullit laskivat Saksan tullien tasolle. Merkittävimpänä saavutuksena EEC:n muodostamalle eurooppalaiselle kauppapolitiikalle voidaan pitää Ranskan ja Italian markkinoiden avautumista matalien tullien myötä.

Iso-Britannia oli aluksi mukana EEC-hankkeessa, mutta tulliliiton muodostukseen se ei halunnut lähteä mukaan. Se ei ollut valmis luovuttamaan maatalouspoliittisia päätöksiä yhteispäätösmenettelyyn. Vapaakauppa-alue, jolla jäsenvaltiot voivat itse päättää kauppapolitiikastaan, oli Iso-Britannian tavoite. Iso-Britannia johtikin neuvotteluja, jotka johtivat Euroopan vapaakauppa-alueen (European Free Trade Association EFTA) syntymiseen vuonna 1959. EFTA:ssa olivat mukana myös Itävalta, Norja, Portugali, Ruotsi, Sveitsi ja Tanska. Suomi liittyi mukaan 1961 Finefta-sopimuksella. (Widgrén 2001: 9.)

<sup>2</sup> Alkuperäinen lähde: Sapir, A 1992. Regional Integration in Europe. Economic Journal 102: 6, 1491 - 1506.



EEC oli laajempi tulliliitto kuin EFTA; Rooman sopimus kattoi laajoilta aloilta kauppaa ja politiikkaa, myös maatalouspolitiikan. EFTA:n tavoite oli teollisuustuotteiden vapaakauppa jäsenvaltioiden kesken. EFTA otti tavoitteekseen myös yhteyden rakentamisen ja parempien ulkomaankauppasuhteiden aikaansaamisen EEC-maiden kanssa. (Widgrén 2001: 9.)

1960-luvun alulla näytti hetken siltä, että EFTA ja EEC olivat lähentymässä, kun Iso-Britannia, Tanska ja Norja hakivat EEC:n jäsenyyttä. Myös molempien järjestöjen ulkopuolinen Irlanti haki jäsenyyttä. Muut EFTA-maat pyrkivät EEC:n liittäntäjäseniksi eli vapaakauppasopimukseen sen kanssa. Neuvottelut katkesivat talvella 1963, kun Ranskan presidentti Charles de Gaulle sanoi, ettei pidä Isoa-Britanniaa valmiina liittymään EEC:hen. Samalla myös muut maat luopuivat neuvotteluista ja Länsi-Euroopan kahtiajako kesti melkein 15 vuotta. (Widgrén 2001: 9 - 10.)

Neuvottelut Ison-Britannian, Tanskan, Norjan ja Irlannin kanssa alkoivat seuraavan kerran vasta aivan 1960-luvun lopulla, kun Ranskan presidentti oli vaihtunut. Neuvottelut käynnistyivät vuonna 1970 ja kansanäänestysten jälkeen 1973 maat liittyivät, Norjaa lukuun ottamatta, mukaan EEC:hen. EEC:n kanssa samaan aikaan vapaakauppasopimuksen solmivat Suomi (erityisjärjestelyin, jolloin sopimus koski mm. teollisuustuotteita, mutta ei maataloustuotteita), Ruotsi, Norja, Islanti, Sveitsi, Liechtenstein ja Itävalta. (Widgrén 2001: 12 - 13.)

Vapaakauppasopimus EEC:n kanssa vaikutti myös Suomen kauppaan Neuvostoliiton kanssa. Suomi turvasi Neuvostoliiton vientinsä tekemällä vapaakauppasopimuksen myös SEV-maiden<sup>3</sup> kanssa. Vienti Neuvostoliittoon kasvoikin 1980-luvun alussa, mutta alkoi pian vähentyä ja 1990-luvulle tultaessa Neuvostoliiton osuus viennistä oli enää muutaman prosentin. (Widgrén 2001: 14.)

Euroopan yhdentyminen oli 1960-luvulla keskittynyt taloudellisen yhtenäisyyden saavuttamiseen. Vuonna 1965 solmittiinkin fuusiosopimus, jolla EEC, Euroopan hiili- ja teräsyhteisö sekä Euratom yhdistivät voimansa. Syntyneitä yhteisöä alettiin käyttää nimitystä Euroopan Yhteisöt EY (European Communities EC). Tämän jälkeen Euroopan yhdentyminen hidastui merkittävästi, kun tulliliitto ja yhteinen kauppa- ja maatalouspolitiikka oli saavutettu. (Widgrén 2001: 15 - 16. Perussopimukset ja oikeus 1995–2007.)

---

<sup>3</sup> SEV-maat ovat Keskinäisen taloudellisen avun neuvostoon 1949–1991, eli sosialististen valtioiden talousyhteisöön kuuluvat maat.

**Jäsenvaltiot:** Neuvostoliitto, Bulgaria, Romania, Unkari, Tšekkoslovakia ja Puola sekä Saksan demokraattinen tasavalta, Mongolia, Kuuba, Vietnam, Albania. Liittäntäjä- ja tarkkailijajäsenet: Jugoslavia, Angola, Mosambik, Nicaragua, Afganistan, Etelä-Jemen, Etiopia ja Laos.

**Yhteistyösopimuksen tehneet valtiot:** Suomi, Irak, Meksiko, Nicaragua ja Mosambik. Kevsosopimuksella tasapainotettiin Suomen EEC-vapaakauppasopimus ulkopoliittisesti. (SEV 2007.)

---

Vuonna 1979 muodostettiin Euroopan valuuttajärjestelmä (European Monetary System EMS). EMS:llä pyrittiin tasaamaan Yhdysvaltain dollarin vaikutukset EY-maiden valuuttoihin. (Widgrén 2001: 16.)

1970-luvun aikana Kreikka, Espanja ja Portugali hakivat EY:n jäsenyyttä. Aikaisemmin poliittiset seikat olivat estäneet maiden jäsenyyden, ja vasta saavutettuaan demokratian maat kelpuutettiin mukaan EY:ön. Kreikasta tuli 1981 ja Espanjasta ja Portugalista 1986 EY:n jäseniä. (Widgrén 2001: 16 - 17.)

Vaikka Eurooppa oli suurelta osin yhdentynyt, ei vielä 1970-luvulla voitu puhua yhteismarkkinoista, sillä jokaisella maalla oli edelleen omat tuotestandardit ja hallinnolliset määräykset tuoteturvallisuudesta. Rajamuodollisuudet olivat suuri kustannuserä, ja suurimmassa osassa maista oli edelleen omat käytäntönsä ja lomakkeensa tullauksessa. Käytännössä EY-yhteismarkkinat olivat jakautuneet yhdeksään erilliseen kansalliseen markkinaan. (Widgrén 2001: 17.)

1970- ja 1990-luvuilla tapahtuneiden öljykriisien aikana Euroopassa työttömyysaste nousi ja ajauduttiin taloudelliseen lamaan. Ensimmäisen laman jälkeen talous ei toipunut samalle tasolle kuin ennen lamaa, ja toinen lama pahensi tilannetta entisestään. Huono taloudellinen tilanne sai Euroopan päättäjät miettimään Euroopan yhdentymistä huonon menestyksen taustalla. (Widgrén 2001: 17–18.)

EY:n alku aikojen suurimpina ongelmina voidaan pitää kansallisesti jakautuneita markkinoita ja tehotonta päätöksentekoa. Vuonna 1981 Saksa ja Italia tekivät yhteistyönä niin sanotun Genscher-Colombo-aloitteen, jonka tarkoitus oli edesauttaa tehokkaamman ja yhtenäisemmän EY:n toteutuminen ja poliittisen yhteistyön parantaminen. EY:n päätöksenteko oli tähän asti perustunut yhteisön etua ajavan komission ja jäsenmaiden etua ajavan neuvoston päätöksiin. Nyt haluttiin parantaa Euroopan parlamentin roolia. (Widgrén 2001: 18.)

Genscher-Colombo-aloitteen käsittely oli hidasta monen jäsenmaan vastustuksen takia, varsinkin Iso-Britannia piti sen budjettimaksu-osuutta liian suurena. Ison-Britannian maataloustuotteiden tuonti oli suhteellisesti korkeampi kuin muiden EY-maiden, koska sen oma tuotanto oli niin pientä. Ongelmat saatiin ratkaistua EY:n Fountainebleun huippukokouksessa 1984, jolloin Isolle-Britannialle myönnettiin budjettimaksuun helpotus. (Widgrén 2001: 19.)

Samassa kokouksessa asetettiin komitea pohtimaan EY:n peruskirjan muuttamista. Komitean vuonna 1985 julkaisemassa

raportissa pyrittiin yhteisten arvojen edistämällä ja yhteisen identiteetin löytämisellä EY:lle parantamaan EY-maiden kilpailukykyä. Äänestyspäätösten osuutta haluttiin lisätä yksimielisyyden vaatimuksen kustannuksella, ja haluttiin vahvistaa komission asemaa sekä lisätä Euroopan parlamentin vaikutusmahdollisuuksia. (Widgrén 2001: 19.)

Vaikka edellä mainittua raporttia ei varsinaisesti koskaan käsitelty huippukokouksessa, saatiin vuonna 1985 pidetyssä huippukokouksessa aikaan yhtenäisasiakirja, joka noudatti hyvin pitkälle raportin tuloksia. Rooman sopimusta muutettiin kokouksessa seuraavilla tavoilla:

- Määräenemmistöpäätösten määrää lisättiin
- Ympäristöpolitiikka liitettiin yhteisön toimivaltaan
- Euroopan parlamentti sai vaikutusvaltaa päätöksentekoon
- Euroopan parlamentti sai oikeuden hyväksyä tai hylätä uudet jäsenmaat ja EY:n tekemät sopimukset.

Muutokset tulivat voimaan heinäkuussa 1987. (Widgrén 2001: 19. Perussopimukset ja oikeus 1995–2007.)

Yhtenäisasiakirjan jälkeen sisämarkkinaohjelman läpivieminen helpottui, kun se määräsi kaikki sisämarkkinoita koskevat päätökset määräenemmistöpäätösten alaisuuteen. Myös EY:n budjetti uudistui, kun luotiin koheesiomaiden käsite. Kreikka, Espanja, Portugali ja Irlanti olivat koheesiomaita, eli neljä EY:n köyhintä jäsentä. Näille maille myönnettiin tukea, jotta niiden tulotaso saataisiin kohennettua EY:n keskitasolle. (Widgrén 2001: 20 - 21.)

Sisämarkkinaohjelman ansioista investoinnit lisääntyivät ja työttömyysaste lähti viimein laskuun, ja EY-alueen sisäkauppa alkoi vilkastua. Rooman sopimuksen jälkeen EY-maiden välinen sisäkauppa vilkastui 1960-luvulla, mutta sen jälkeen kauppa jäi polkemaan paikalleen melkein 15 vuotta, maiden erimielisyyksien takia. Jälleen sisämarkkinaohjelman voimaan tultua sisäkauppa vilkastui. Taulukossa 2 on esitetty sisäkaupan tuonnin osuus Rooman sopimuksesta sisämarkkinaohjelman voimaan tuloon saakka. Vuodet 1958 ja 1965 sekä 1975 ja 1980 edustavat kauppasopimuksia Euroopan yhteisöjen alueella. (Widgrén 2001: 21 - 22.)

Taulukko 2 Euroopan Yhteisöjen tuonnin alueellinen jakautuminen 1958–1990<sup>4</sup> (Widgrén 2001: 21.)

	<i>EY12</i>	<i>EFTA</i>	<i>Itä- Eurooppa</i>	<i>Välimeren alue</i>	<i>AKT- maat</i>	<i>Muu maailma</i>

<b>1958</b>	35.2	9.3	2.9	4.5	6.8	41.3
<b>1965</b>	44.9	9.0	3.4	4.7	5.2	32.8
<b>1970</b>	50.3	8.7	3.2	4.7	4.4	28.7
<b>1975</b>	49.5	7.9	3.5	3.8	3.8	31.5
<b>1980</b>	49.3	8.6	3.7	4.2	3.8	30.4
<b>1985</b>	53.4	9.4	2.9	5.1	3.5	24.7
<b>1990</b>	59.0	9.6	2.7	3.8	1.8	23.1

EY:n merkitys EFTA-maiden ulkomaankaupassa kasvoi. EY-markkinoiden tapahtumat muodostuivat aina vaan tärkeämmäksi EFTA-maille. Vuonna 1987 Interlakenin kokouksessa EFTA-maat allekirjoittivat EY:n yhtenäistulliasiakirjan ja ottivat käyttöön EY:n tulliselvityslomakkeen. Samassa kokouksessa linjattiin myös kolme periaatetta, jotka muodostivat tärkeän roolin EY-EFTA-yhteistyön tulevaisuudessa:

- yhteisön kehityksen priorisointi (sisämarkkinaohjelma oli suunniteltua talousaluetta tärkeämpi)
- päätöksenteon autonomia (EY ei halunnut EFTA-maiden osallistuvan omaan päätöksentekoonsa)
- tasapaino EY:n ja EFTA:n etujen ja velvoitteiden välillä (EFTA-maiden edut tasapainotettiin velvollisuuksilla). (Widgrén 2001: 22 - 23.)

Vuonna 1990 aloitettiin neuvottelut Euroopan talousalueesta ETA (European Economic Spacesta EES), ja ETA-sopimus allekirjoitettiin Portossa toukokuussa 1992. Muutaman vuoden aikana oli tapahtunut paljon; 1989 Berliinin muuri murtui ja 1991 Neuvostoliitto hajosi. Neuvostoliiton hajoaminen teki Suomen EY-jäsenyyden hakemisen helpommaksi, kun siitä tuli poliittisesti hyväksyttävämpää. (Widgrén 2001: 24.)

ETA-sopimuksen jälkeenkin EY:n päätöksenteko pysyi itsenäisenä, eikä EFTA-mailla ollut mahdollisuutta vaikuttaa siihen. Tämä loi kuitenkin samalla myös pohjan päätöksenteolle ETA:ssa. EFTA-maat saivat vapaan pääsyn sisämarkkinoille, ja hyötyivät sitä kautta taloudellisesti, mutta samalla ne joutuivat hyväksymään koko siihenastisen sisämarkkinalainsäädännön. (Widgrén 2001: 25.)

Euroopan Unioni EU (European Union) syntyi vuonna 1993, kun vuotta aikaisemmin allekirjoitettu Maastrichtin sopimus tuli voimaan. Uusi sopimus sisälsi kohdat talous- ja rahaliitosta (Economic and Monetary Union EMU) ja sen toteuttamisaikataulun. Lisäksi sopimuksessa sovittiin yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta sekä yhteistyöstä oikeus- ja sisäasioissa. Maastrichtin sopimus on vuonna 1986 allekirjoitetun yhtenäisasiakirjan jälkeen seuraava EU-perussopimuksenmuutos. (Widgrén 2001: 26.)

---

Euroopan talous- ja rahaliittoa alettiin valmistella heti 1980-luvun alussa ja vuosien 1989 ja 1990 aikana julkaistujen raporttien pohjalta laadittiin suunnitelma, joka käynnisti talous- ja rahaliiton vuoden 1999 alussa. Tämä suunnitelma kirjattiin myös Maastrichtin sopimukseen. Iso-Britannia ja Tanska saivat suunnitelmaan varauman, jolla ne voivat jättäytyä pois EMU:sta niin halutessaan. (Widgrén 2001: 32.)

EMU-suunnitelma koostui kolmesta vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa pääomien liikkuminen EU-maiden välillä vapautettiin ja kaikkien jäsenmaiden edellytettiin liittyvän EMS-mekanismiin valuuttakurssijärjestelmään (Exchange Rate Mechanism ERM). (Widgrén 2001: 32.)

1994 käynnistyi toinen vaihe; perustettiin Euroopan rahainstituutti (European Monetary Institute EMI). Sen tarkoituksena oli auttaa EU-jäsenmaiden keskuspankkien yhteistyötä, valmistella siirtymistä kolmanteen vaiheeseen sekä kehittää tulevaa Euroopan keskuspankkijärjestelmää EKPJ (European System of Central Banks ESCB). Sen tuli kehittää organisaatio, säädökset ja toimintaperiaatteet järjestelmälle. Tässä vaiheessa kansallisten keskuspankkien tuli saada itsenäinen asema suhteessa kansalliseen poliittiseen päätöksentekoon. (Widgrén 2001: 34.)

Kolmas ja viimeinen vaihe käynnistyi vuoden 1999 alusta, jolloin rahapoliittinen päätöksenteko siirtyi Euroopan keskuspankille EKP (European Central Bank ECB). Vuonna 2002 eurosta tulee ainoa laillinen maksuväline EMU-maissa. Tämä ei kuitenkaan koskenut Isoa-Britanniaa, Tanskaa, Kreikkaa ja Ruotsia, jotka olivat tehneet varauman sopimukseen. (Widgrén 2001: 34.)

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa olivat luonteeltaan hallitustenvälistä yhteistyötä. Neuvostossa tehdään päätökset näissä asioissa yksimielisesti, ilman eri päätöstä. Sopimus vahvisti myös Euroopan parlamentin asemaa, sopimuksessa määritelty yhteispäätösmenettely antoi Euroopan parlamentille ehdottoman veto-oikeuden. Aikaisemmin neuvosto oli kyennyt kumoamaan parlamentin esittämän hylkäyksen. (Widgrén 2001: 34.)

Keskustelua yhdentymiseen liittyen herätti se, mitkä asiat kuuluvat päätettäväksi EU-tasolla ja mitkä asiat kuuluvat kansalliselle tasolle. Maastrichtin sopimukseen kirjattiin läheisyysperiaate, jonka mukaan asiat, jotka ovat helpommin ja tehokkaammin päätettävissä kansallisella tasolla eivät kuulu EU-tason päätöksentekoon. (Widgrén 2001: 34 - 36.)

---

1980- ja 1990-lukujen vaihteessa tapahtunut Berliinin muurin murtuminen ja Neuvostoliiton hajoaminen avasivat Euroopan markkinat Keski- ja Itä-Euroopan maille. Kauppasuhteet näihin maihin kehittyivät nopeasti, ja useat maista hakivat pian myös Euroopan Unionin jäsenyyttä. (Widgrén 2001: 36.)

Keski- ja Itä-Euroopan maat ovat tehneet kauppasopimuksia niin Euroopan Unionin kuin sen ulkopuolisten Länsi-Euroopan maiden kanssa. Euroopasta tuli nopeasti suuri sopimusverkko, ja vuonna 1999 maailmalla vallitsemista WTO:n notifioiduista alueellisista kauppasopimuksista 60 oli Euroopassa. (Widgrén 2001: 36.)

Tammikuussa 2002 tapahtui merkittävä askel talous- ja rahaliitossa, kun yhteinen valuutta euro tulee käyttöön 12 Euroopan unionin maassa, mukaan lukien Suomi. Nykyään ei ole ollenkaan tavatonta löytää rahapussistaan esimerkiksi espanjalaisia tai saksalaisia euron kolikoita, koska kaikki eurokolikot käyvät kaikissa euroa käyttävissä maissa. (Vuodesta 2000 nykypäivään Laajentuminen jatkuu uudella vuosikymmenellä.)

Vuoden 2004 toukokuussa EU koki historiansa suurimman laajentumisen, kun kymmenen Keski- ja Itä-Euroopan valtiota liittyi unioniin. Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro tulivat jäseniksi ja samalla loppui suurvaltojen 60 vuotta aiemmin Jaltassa sopima Euroopan kahtiajako. (Vuodesta 2000 nykypäivään...)

Samoin vuonna 2004 allekirjoitettiin sopimus Euroopan perustuslaista. Sopimuksen tarkoitus on yhtenäistää demokraattinen päätöksenteko ja hallinto. Sopimuksessa luotiin myös Euroopan ulkoministerin virka. Perustuslaki on herättänyt keskustelua laajalti Euroopassa ja useassa maassa on järjestetty kansanäänestys asiasta. Tullakseen voimaan kaikkien jäsenmaiden olisi pitänyt ratifioida sopimus, mutta Alankomaat ja Ranska hylkäsivät perustuslain 2005. Seurasi kahden vuoden pohdinta-aika, ja kesäkuussa 2007 EU-johtajat päättivät kutsua koolle hallitustenvälisen konferenssin, jonka tulee laatia uudissopimus saman vuoden loppuun mennessä. (Vuodesta 2000 nykypäivään...)

Tällä hetkellä Euroopan Unioniin kuuluu 27 maata, kun vuoden 2007 alusta myös Bulgaria ja Romania liittyivät mukaan. Lisäksi jäseniksi on ehdolla Kroatia, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia ja Turkki.

Turkin jäsenyys on herättänyt keskustelua laajalti maan ihmisoikeustilanteen takia. Turkin vaikutuksesta EU:n talouteen ollaan myös huolissaan, koska Turkki on niin pinta-alaltaan kuin väestömäärältään suurempi kuin yksikään aikaisempi unionin maan.

---

## **2.4 Maailman kauppajärjestö (WTO)**

### **2.4.1 Maailman kauppajärjestön synty**

Maailman kauppajärjestö, World Trade Organisation WTO, on yksi uusimmista kansainvälisistä organisaatioista, se on perustettu vasta vuonna 1995. Vaikka WTO on suhteellisen nuori järjestö, ei se kuitenkaan ole aivan kokematon. General Agreement on Tariffs and Trade eli GATT perustettiin vuonna 1948, ja WTO on perustettu sen tekemien päätösten ja sääntöjen varaan.

GATT perustettiin Toisen Maailmansodan jälkeen kun kansainvälinen kauppa kasvoi nopeammin kuin aikaisemmin. Ulospäin GATT vaikutti vakiintuneelta järjestöltä, mutta se oli kuitenkin vain väliaikainen sopimusjärjestelmä. Alkuperäinen idea GATT:n luomisessa oli luoda järjestö hoitamaan kansainvälisen talouden yhteistyötä; järjestö, joka olisi Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston ohella kuulunut nk. Bretton Woods -instituutioihin. Kansainvälisen kauppajärjestön (International Trade Organization ITO) oli tarkoitus olla erillinen alajärjestö YK:n alaisuudessa. (WTO – synty, periaatteet ja historia.)

GATT sopimuksen allekirjoittaneesta 50 maasta 23 olivat osallistuneet neuvotteluihin tullien alentamisesta ja sitomisesta jo ennen varsinaisten kokousten alkua. Heidän tarkoituksensa oli alkaa taistella 30-luvulla syntyneitä protektionismia vastaan, ja vapauttaa kauppa sodan jäljiltä. (World Trade Organization The GATT years: from Havana to Marrak.)

45 000 tullimyönnytystä, jotka vaikuttivat yhteensä 10 miljardiin kauppatavaraan, olivat tämän ensimmäisen neuvottelukierroksen seurausta, vaikuttaen noin viidesosaan maailmankaupasta. Samalla sovittiin myös eräitä kauppaa koskevia sääntöjä, jotka sisältyivät ITO:n peruskirjan luonnokseen. Tästä alkunsa saanutta kauppasääntöjen ja tullimyönnytysten ”paketista” alettiin käyttää nimeä GATT, ja se tuli voimaan tammikuussa 1948. Tällöin vielä neuvoteltiin ITO:n peruskirjasta. (World Trade Organization The GATT years: from Havana to Marrak.)

ITO kohtasi vastoinkäymisiä heti syntynsä jälkeen, kun vuonna 1950 Yhdysvallat ilmoitti, ettei aio hakea kongressilta vahvistusta Havannassa solmitulle peruskirjalle. Yhdysvallat oli kuitenkin ollut voimakkain sopimuksen ajaja, ja nyt sen toiminta sai aikaan sen, että ITO oli käytännössä mitätön. Näin ollen GATT oli ainoa usean maan välinen sopimus, joka oli voimassa vuodesta 1948 vuoteen 1995, jolloin WTO perustettiin.

---

Kuluneiden 50 vuoden aikana GATT:n sopimusteksti pysyi lähes alkuperäisessä muodossaan, muutamia useankeskisiä lisäyksiä, ja pyrkimys tullien alentamisesta jatkuivat. Maailmankaupan vapauttamista tavoiteltiin GATT:n useankeskisissä neuvotteluissa; niin sanotuissa GATT neuvottelukierroksilla.

Aluksi neuvotteluissa keskityttiin vain tullien alentamiseen. 1960-luvulla Kennedyn neuvottelukierroksella neuvotteluihin otettiin mukaan polkumyyntiasiat. Tokion kierroksella 1970-luvulla tapahtui ensimmäinen yritys hyökätä muita kaupanesteitä, kuin tulleja vastaan. Kahdeksas ja viimeinen Uruguayn neuvottelukierros oli laajin ja johti WTO:n syntyyn sekä uusiin sopimuksiin. (World Trade Organization What is the World Trade Organization.)

Uruguayn neuvottelukierrokseen osallistui 123 maata, ja neuvottelut kestivät 7,5 vuotta. Neuvottelut kattoivat laajan alan; hammasharjoista huviveneisiin, pankkitoiminnasta telekommunikaatioon. Neuvottelukierros oli luultavasti historian suurin koskaan järjestetty usean maan välinen neuvottelu. (World Trade Organization What is the World Trade Organization.)

Vuosien 1986–1994 aikana käytyjen neuvotteluiden lopputuloksena oli maailmankauppajärjestelmän suurin uudistus sitten toisen maailmansodan. Uruguayn kierroksen pohja luotiin jo vuonna 1982, jolloin Genevessä pidettiin ministerikokous. Vaikka kokousta pidettiin epäonnistuneena, kun maatalousasioissa ei päästy yksimielisyyteen, niin kokouksen työjärjestyksestä tuli kuitenkin Uruguayn kierroksen asialista. (World Trade Organization The Uruguay Round.)

Seuranneiden neljän vuoden aikana tehdyt tutkimukset, selvitykset ja valmistelut yksimielisen mielipiteen saavuttamiseksi johtivat lopulta uuden neuvottelukierroksen alkuun. Lopullinen asialista syyskuussa 1986 Punta del Esteessä Uruguayssa alkaneille neuvotteluille sisälsi kaikki merkittävät kauppapoliittiset aiheet. Kauppajärjestelmää haluttiin laajentaa uusille alueille (kattamaan palvelut ja teollis- ja tekijänoikeudet) ja uudistaa arkaluontoisia kaupan alueita (esim. maataloutta ja tekstiilejä). Tarkoituksena oli myös tarkastella GATT-sopimuksen kaikki artikkelit. (World Trade Organization The Uruguay Round.)

Nopeasti neuvottelujen tuloksena syntyivät luonnokset riitojenratkaisujärjestelmästä ja kauppapoliittisen tutkimuselimen toiminnasta. Sen tarkoitus oli GATT-jäsenten kansallisen kauppapolitiikan ja ulkomaankauppajärjestelmän säännönmukainen seuranta. Osapuolten välillä oli runsaasti erimielisyyksiä



---

maatalouskysymyksissä, mutta tästä huolimatta toiminta jatkui. (World Trade Organization The Uruguay Round.)

Ehdotus sopimuksesta esiteltiin Genevessä joulukuussa 1991, ja se oli aivan Punta del Esteen asialistan mukainen, siitä puuttui ainoastaan lista maista, jotka olivat sopineet tuontitullien alentamisesta ja palvelumarkkinoiden avaamisesta. Tästä luonnoksesta tuli myöhemmin pohja WTO:n perustamissopimukselle. (World Trade Organization The Uruguay Round.)

Suurimmat kiistakapulat maatalouden lisäksi olivat palvelut, markkinoillepääsy, polkumyyntisäännökset, sekä uuden järjestön perustaminen. Erimielisyydet Yhdysvaltojen ja Euroopan Unionin välillä olivat jatkuvien neuvottelujen keskeinen osa. Viimein marraskuussa 1992 saavutettiin sopu suurimmasta osasta maataloutta koskevia asioita. Vuoden 1993 aikana Yhdysvallat, EU, Japani ja Kanada onnistuivat sopimaan tulliasioihin liittyvistä ongelmista. Ja viimein huhtikuussa 1994 melkein kaikki 123 jäsenvaltion ministerit allekirjoittivat sopimuksen Marrakeshissa, Marokossa. (World Trade Organization The Uruguay Round.)

Tällä hetkellä meneillään ovat uudet neuvottelut, jotka käynnisti Dohanissa, Qatarissa, vuonna 2001 käydyt neuvottelut (The Doha Development Agenda).

#### **2.4.2 Maailman kauppajärjestön tehtävät**

WTO:lla on vahva perusta kansainvälisenä järjestönä, koska sen jäsenet ovat allekirjoittaneet perustamissopimuksen ja ovat siten sitoutuneet noudattamaan sopimuksessa sovittuja säännöksiä.

Maailman kauppajärjestön päätehtävät ovat vapauttaa kaupankäyntiä, toimia maailman valtioiden välisten kauppasopimusneuvottelujen alustana, sekä selvittää kiistoja kaupankäynnissä. WTO:n riitojenratkaisujärjestelmä on sitova ja tehokas, eikä sen hyväksymiä päätöksiä voida estää. (World Trade Organization Principles of the trading system.)

Siinä missä GATT keskittyi pääasiassa tavarakauppaan, niin WTO ja sen sopimukset kattavat tavaroiden (teollisuus- ja maataloustuotteet) ja palvelujen kaupan lisäksi keksintöjen, innovaatioiden ja suunnitelmien kaupan. (World Trade Organization Principles of the trading system.)

Milloin maat ovat kohdanneet kaupanesteitä, Maailman kauppajärjestön avulla käydyt neuvottelut ovat mahdollistaneet

---

kaupanesteiden purkamisen. Maailman kauppajärjestö ei ainoastaan auta vapauttamaan maiden välistä kauppaa, vaan se myös rajoittaa sitä tietyissä tapauksissa. Kuluttajien suojaamiseksi tai tautien leviämisen ehkäisemiseksi rajoitusten asettaminen on mahdollista. Esimerkiksi viime vuosina maailmalla levinnyt ja kauhua herättänyt lintuinfluenssa, on rajoittanut siipikarjan myyntiä maailmalla. (World Trade Organization Principles of the trading system.)

### 2.2.3 Kritiikkiä Maailman kauppajärjestöä kohtaan

Maailmakauppajärjestön tehtävät ja tavoitteet kuulostavat hyvältä teoriassa, mutta todellisuus ei aina ole yhtä hieno. Maailman kauppajärjestöä kohtaan on esitetty sen perustamisesta saakka runsaasti kritiikkiä. Yhdysvaltalainen Susan George on yksi globalisaatiokriittisen liikkeen keulahahmoista, ja hän on kirjoittanut kantaottavan ja provosoivan, mutta tutkimuksiin perustuvan, kirjan ”Maailman kauppajärjestö kuriin” (2003).

Aluksi on todettava, että maailmankauppa todellakin tarvitsee sääntöjä, jotta se toimii kunnolla ja reilusti. Ilman sääntöjä markkinoilla vallitsisivat ”viidakon lait”, joiden mukaan nopeat syövät hitaat ja heikommät. Mutta ovatko WTO:n asettamat säännöt sittenkään ne parhaat mahdolliset, ne kun tuntuvat suosivan ylikansallisia yhtiöitä ja ovat uhkaavia demokratian ja kansalaisten kannalta. (George 2003: 11.)

Kirjassaan George (2003: 11–12) esittää, että nykyisellään WTO tulee muun muassa aiheuttamana sen, että maiden julkiset palvelut heikkenevät ja loppuvat, kulttuurit homogenisoituvat, ennestään heikossa asemassa olevat valtiot heikkenevät entisestään ja ympäristö on vaarassa tuhoutua.

WTO:n neljä suurinta jäsentä Yhdysvallat, Euroopan unioni, Japani ja Kanada ohjaavat käytännössä päätöksentekoa. Kehitysmaiden asemaa WTO:ssa heikentää se, että niillä ei ole samanlaisia resursseja käytössään kuin teollisuusmailla. Lukemattomat neuvottelut, komiteat ja työryhmien kokoukset vaativat huomiota, jota kehitysmailla ei ole mahdollisuutta antaa. Kehitysmaiden asemasta entistä heikommän tekee se, että neljälläkymmenellä maalla ei ole edes pysyvää suurlähettilästä WTO:ssa, tai sitten niiden edustus on jaettu jonkun toisen maan kanssa. (George 2003: 23.)

WTO:n toiminta perustuu periaatteille, jotka tuntuvat järkevilta, mutta lähempi tarkastelu saa aikaan ihmettelyä. Esimerkiksi Marrakeshin loppukirjassa todetaan ”tämän sopimuksen määräyksiin ei saa

---

tehdä varauksia”, eli sopimus on kaikille sama. Vaikuttaa hyvältä, mutta jokaisen jäsenvaltion on pyrittävä varmistamaan että sen lait, määräykset ja hallinnolliset menettelytavat ovat sopimuksen mukaisia, eli näiden maiden itsemääräämisoikeus on WTO:n käsissä. (George 2003: 26.)

Suosituimmuusperiaatteen mukaan kaikkia samanlaisia ulkomaisia tuotteita tulee kohdella samalla tavalla. Tämä aiheuttaa sen, että jos maahan ollaan tuomassa kahden eri valmistajan samanlaista tuotetta, joista toinen on valmistettu köyhässä maassa lapsityövoimaa käyttäen ja ympäristöä saastuttaen, ja toinen ammattiliittoon kuuluvien aikuistentoimesta, on tuotteita kohdeltava tasavertaisesti. WTO:n riitojenratkaisuelin on tähän saakka torjunut ajatuksen, että tuotteita pitäisi kohdella erilalla ympäristö- tai terveyshaittojen takia. (George 2003: 27–29.)

WTO on määrännyt, että määrällisiä rajoituksia ei saa olla tuonnissa eikä viennissä. Tämän mukaan maa ei voi kieltäytyä viemästä ruokaa tai vettä, vaikka maassa kärsittäisiin nälänhätää tai vedestä olisi pulaa. Tämä periaate johtaa WTO:n vastustajien mukaan kilpajuoksuun pohjalle. Aina on mahdollista tuottaa halvemmalla kuin naapurivaltio, kun riistetään työvoimaa ja ympäristöä. Kun kaikki kilpailevat toisiaan vastaan, ei tämä voi johtaa muuhun kuin normien ja sääntöjen alenemiseen yhä sietämättömämmälle tasolle. (George 2003: 30.)

Erinomainen esimerkki WTO:n periaatteista on banaanien tapaus. Chiquita Brands -yhtiö piti Euroopan unionin ja entisten Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (ACP-maat) siirtomaiden keskenään vuonna 1975 tekemää sopimusta sietämättömänä. Yritys otti yhteyttä Yhdysvaltain presidentti Clintoniin, jota se oli tukenut runsaskätisesti vaalitaistelussa, ja Yhdysvallat tekikin valituksen Euroopan unionin sopimuksesta. Valitus meni läpi WTO:n riitojenratkaisuelimessä. Tässäkään päätöksessä ei huomioitu tuotantoprosessia tai -menetelmää. (George 2003: 45.)

Uskomattoman edellä mainitusta päätöksestä tekee se, että Karibiassa banaaneja tuotetaan pienillä, usein naisten johtamilla tiloilla. Vastaavasti Chiquita -banaanit tuotetaan suurilla plantaaseilla, joilla työvoima on alipalkattua ja, joilla käytetään runsaasti torjunta-aineita. ACP-maat ovat suuresti riippuvaisia banaanituotannosta, ja jopa 90 % maan vientituloista tulee banaaneista. Reilun kaupan -banaanit ovat ACP-maissa tuotettuja, ja niiden tuotto menee köyhille viljelijöille. (George 2003: 45–46.)

Henkilökohtaisesti en ole aikaisemmin osannut muodostaa kunnollista mielipidettä WTO:sta. WTO:lla on hienot periaatteet, joiden mukaan se toimii, mutta niiden tulisi olla joustavammat, koska

---

kaikki maat eivät ole samanlaisia. Rikkailla ja köyhillä mailla ei ole samanlaisia lähtökohtia, eikä niiden näin ollen ole mahdollista toimia samoilla markkinoilla samalla tavalla. Terveen järjen käytön tulisi olla mahdollista myös WTO:n päätöksenteossa, ja köyhillä mailla tulisi olla tasavertaiset mahdollisuudet vaikuttaa asioihin, jotka koskettavat kaikkia järjestön jäseniä.

Tutustuttuani WTO:n toimintaan paremmin tulin siihen tulokseen, että ei kannata uskoa kaikkea mitä meille tiedotusvälineissä kerrotaan tai koulussa opetetaan. WTO ei ole niin hieno ja kaikkien etua ajava järjestö kuin on annettu ymmärtää. Globalisaation vastustajilla on takanaan todella vakuuttavaa tutkimustietoa, ja niiden mielipiteet ovat erittäin hyvin perusteltuja.

### **2.3 Maailmanpankki**

Maailmanpankin syntyyn vaikuttaneet tekijät saivat alkunsa 1800-luvun lopulla, jolloin perustettiin kultakanta säätelemään kansainvälistä kaupankäyntiä. Kannan avulla eri valuutat voitiin tarvittaessa muuntaa kullaksi. Kalifornian, Australian, Etelä-Afrikan ja Kanadan suuret kultalöydöt tukivat kultakantajärjestelmää. (Haywood s.178.)

Maailmanpankki perustettiin Bretton Woodsissa Yhdysvalloissa vuonna 1944 pidetyissä neuvotteluissa, joissa olivat paikalla toisen maailmansodan voittajavaltiot (yhteensä 45 valtiota). Neuvotteluissa pyrittiin luomaan vakaa valuuttajärjestelmä maailmalle, sekä Euroopan jälleenrakentamiseen varoja jakava instituutio. Lopputuloksena syntyivät hahmotelmat Kansainvälisestä jälleenrakennus- ja kehittämissopimuksesta (International Bank for Reconstruction and Development IBRD), sekä, Kansainvälisestä valuuttarahastosta (International Monetary Foundation IMF). (World Bank Group Historical Chronology: 1944–1949. Airaksinen 2003: 117.)

Ensimmäisenä vuonna 1945 IBRD-sopimuksen allekirjoittivat Belgia, Bolivia, Kanada, Kiina, Tšekkoslovakia, Etiopia, Ranska, Kreikka, Honduras, Islanti, Intia, Irak, Luxemburg, Alankomaat, Norja, Filippiinit, Etelä-Afrikka, Egypti, Yhdistynyt Kuningaskunta, Yhdysvallat ja Jugoslavia. Suomi allekirjoitti IBRD-sopimuksen vuonna 1948. (World Bank Group Historical Chronology: 1944–1949.)

1980- ja 1990-luvuilla Maailmanpankki otti asiakseen ympäristön suojeluun liittyvät kysymykset, sekä kulttuurien säilyttämisen ja naisten oikeuksien puolustamisen. Maailmanpankki kieltäytyy muun

---

muassa rahoittamasta trooppisten metsien kaupallisia hakkuuprojekteja. Maailmanpankki tuntuu olevan hyvin ympäristötiedostava ja pitää maailman positiivista kehitystä tärkeänä. Ilmastoasiat tulenevat tulevaisuudessa nousemaan Maailmanpankin asialistalle, koska ilmaston lämpeneminen ja kasvihuoneilmiö herättävät yhä enemmän huolta ja keskustelua. (World Bank Group Historical Chronology: 1980–1989 ja 1990–1999.)

Mielestäni yksi Maailmanpankin tärkeimmistä viimeisen kymmenen vuoden aikana tekemistä päätöksistä, oli perustaa rahasto korkeasti velkaisten maiden velkojen maksamiseen kokonaan tai osittain. Saadakseen velkansa anteeksi köyhillä mailla tulee olla hyvät toimintaperiaatteet, jotta ne pystyvät alkamaan rakentaa infrastruktuuriaan ja luomaan perustan kestäväälle kehitykselle ja köyhyyden poistamiselle. Köyhille maille tarjotaan apua, jotta ne voivat alkaa rakentaa tulevaisuuttaan itsenäisesti ilman riippuvuutta velkojistaan. Maailmanpankki tekee yhteistyötä Maailmankauppajärjestön kanssa auttaakseen kehittyviä maita pääsemään globaaleille markkinoille. (World Bank Group Historical Chronology: 1990–1999.)

2000-luvulla Maailmanpankki on vallannut uuden alueen avustus- ja lainatoiminnalleen; erilaiset luonnonkatastrofit ja terroristi- hyökkäykset ovat aiheuttaneet uuden ongelman maailmalle. Isku New Yorkin World Trade Centeriin 11.9.2001 sekä Indonesiaa ja Intian Valtameren valtioita jouluna 2004 koetellut tsunami, ovat hyviä esimerkkejä Maailmanpankin avustuskohteista. (World Bank Group Historical Chronology: 2004.)

Nykyään Maailmanpankkiryhmä koostuu viidestä järjestöstä, joilla kaikilla on oma tehtävänsä:

- Kansainvälinen jälleenrakennus- ja kehittämispankki IBRD (International Bank for Reconstruction and Development);
- Kansainvälinen kehitysjärjestö IDA (International Development Association);
- Kansainvälinen rahoitusyhtiö IFC (International Finance Corporation);
- Multilateral Investment Guarantee Agency MIGA, joka edistää suoria ulkomaisia investointeja tarjoamalla ulkomaisille sijoittajille ja lainanantajille takuita, jotka ovat tavallaan vakuutuksia poliittisen riskin varalle;
- International Centre for Settlement of Investment Disputes CSID, joka tarjoaa riitojenratkaisua ja välitystä ulkomaisten sijoittajien ja emäntäm maiden välisissä kiistoissa. (Airaksinen 2003: 118 - 119.)

---

Maailmanpankki pyrkii auttamaan ihmisiä auttamaan itseään ja ympäristöönsä, välittämällä resursseja, jakamalla tietoa ja rakentamalla kapasiteettia. Se pyrkii edistämään kestävästä kehitystä pakottamalla julkisen ja yksityisen sektorin toimimaan yhteistyössä. Kestävä kehitys on aina ollut ja tulee aina olemaan Maailmanpankin tärkein tavoite. (World Bank About Us Challenge.)

Kehittyvät maat ovat päättäneet, että voidakseen kasvattaa talouttaan ja houkutellakseen yrityksiä ja töitä, heidän tulee luoda kestävästä kehitystä. Hallintoa tukemalla ja kouluttamalla henkilökuntaa tehtäviin, sekä luomalla toimivan infrastruktuurin valtio voi kasvaa ja menestyä. Valtioiden tulisi kehittää taloudellista järjestelmäänsä rahoittamalla hankkeita rohkeasti, sekä samalla taistella korruptiota vastaan. Korruptio hajottaa valtion ja sen hallinnon ja järjestelmien uskottavuuden, mikä estää kestävästä kehityksen toteutumisen. (World Bank About Us Challenge.)

Tällä hetkellä Kansainväliseen jälleenrakennus- ja kehittämisspankkiin kuuluu 185 jäsenvaltiota, Kansainväliseen kehitysjärjestöön 166, Kansainväliseen rahoitusyhtiöön 179, Multilateral Investment Guarantee Agencyyn 171 ja International Centre for Settlement of Investment Disputesiin 143 jäsenvaltiota. (World Bank About Us Members.)

## **2.5 Maailman talousalueet**

Maailma jakautuu erilaisten määritelmien mukaan osiin. Jakavana tekijänä voidaan käyttää taloudellisia, maantieteellisiä, uskonnollisia, kielellisiä, väestöllisiä tai mitä hyvänsä jakavia määritelmiä. Kai-veikko Vuoristo käyttää kirjassaan Maailman talousalueet (2001) A. Grotewoldin vuonna 1990 esittelemää jakoa talousalueiksi. Jako on hyvä ja perusteltu, ja siitä saa hyvän käsityksen eri alueiden eroista. Tässä jaossa pääpaino on ns. johtokolmiolla, EU-Euroopalla, Kaukoidällä ja Pohjois-Amerikalla. Muut maailman talousalueet ovat riippuvaisia näistä kolmesta johtavasta alueesta.

Talousaluejaon voidaan ajatella alkaneen jo löytöretkien aikaan. Eurooppalaiset matkailijat veivät oman kielensä ja kulttuurinsa maailman jokaiseen kolkkaan, ja siten loivat myös alustan maailmankaupalle. Nämä uudet löydetyt maat kehittyivät miehittäjävaltionsa vallassa ja suojeluksessa, ja siten myös omaksuivat isäntävaltioiden kaupankäyntitavat ja tottumukset.

---

## 2.5.1 Eurooppa

Euroopan talousalue (ETA), 28 jäsenvaltiota, muodostaa maailman suurimmat yhtenäiset markkinat. Alue ulottuu Pohjoiselta jäämereltä aina lämpimälle Välimerelle saakka, ja sen alueella asuu n. 375 miljoonaa ihmistä. Talousaluesopimus allekirjoitettiin toukokuussa 1992 Portossa, ja se astui voimaan 1. tammikuuta 1994. (Pehkonen 2000:48.)

Sveitsi ei ole ETA:n jäsen, koska sveitsiläiset vastustivat kansanäänestyksessä liittymistä ETA:n. Kolmesta EFTA-maasta on myöhemmin tullut EU:n jäseniä, eli ETA:en kuuluu enää vain kolme EU:n ulkopuolista valtiota: Islanti, Liechtenstein ja Norja. Uusista EU-maista on tullut automaattisesti myös ETA:n jäseniä, eli alueen laajentuminen jatkuu. (Widgrén 2001: 31.)

Toukokuusta 2004 alkaen ETA:n 28 jäsenvaltiota ovat: Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Islanti, Iso-Britannia ja Pohjois-Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liechtenstein, Liettua, Luxemburg, Malta, Norja, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro

Euroopan talousalue (ETA) kattaa Euroopan Unionin jäsenvaltioiden lisäksi Islannin, Liechtensteinin sekä Norjan. Euroopan talousalueen sopimus solmittiin vuonna 1992 12 Euroopan yhteisön jäsenvaltion ja kaikkien Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) jäsenvaltioiden, paitsi Sveitsin, kesken. Sopimuksella pyrittiin laajentaman Euroopan sisämarkkinoiden etuja. Euroopan sisämarkkinoiden neljä perusvapautta; tavaroiden (paitsi maataloustuotteet), palvelujen, henkilöiden ja pääoman liikkuvuus, ovat ETA-sopimuksen ansiosta laajentuneet koskemaan ETA-maita. (European Commission 2004.)

Lisäksi EFTA-maat ovat ottaneet käyttöön Euroopan unionin sisämarkkinoiden säännöt (direktiivit, asetukset ja päätökset), jotka ovat tarpeellisia sisämarkkinoiden toiminnan kannalta. EFTA-maat toimivat yhteistyössä eräillä sisämarkkinoita tukevilla aloilla, esim. tutkimus, ympäristönsuojelu ja kuluttajasuoja. (European Commission 2004.)

## 2.5.2 Kaukoitä

Kaukoitä (nykyisin tunnetaan paremmin nimellä Itä-Aasia) on alue, jonka yleisimmin ymmärretään kattavan Etelä- ja Pohjois-Korea, Japani, Kiinan kansantasavalta (myös Hongkong ja Macao), sekä Kiinan tasavalta (Taiwan). Alueeseen kuuluu myös Itä-Intian saaristo, Australia ja Oseania. Alueen rajoja on vaikea määrittellä

---

yksiselitteisesti, koska esim. Kiina on niin suuri, että sen sisäiset eroavaisuudet eri alueiden kesken ovat suuria. Länsi-Kiinan voidaan katsoa kuuluvan ennemmin Keski-itään, koska sen kulttuuri muistuttaa enemmän Keski-idän kulttuuria kuin Kiinan itä osien kulttuuria. (Maailman talousalueet, s.151.)

Kaukoidän alueella on useita kulttuureja ja vielä useampia osakulttuureja. Alueella on neljä pääkulttuuria: Itä-Aasian kulttuuripiiri (kiinalainen, japanilainen ja korealainen kulttuuri), islamilainen kulttuuripiiri (varsinkin Indonesiassa, Malesiassa ja Bruneissa), malaijilainen kulttuuripiiri (Kaakkois-Aasia) sekä eurooppalainen kulttuuripiiri (Australiassa ja Uudessa-Seelannissa). (Maailman talousalueet, s.156.)

Alueella on 1900-luvun aikana tapahtunut huomattavaa talouskasvua Japanin johdolla. Teknologian kehittyminen ja kaupankäynnin avautuminen maailmalle ovat edesauttaneet alueen talouden kasvua. Japani on tämän alueen ydin ja se on laajentunut ajan myötä ulottumaan Itä-Aasian rannikolle ja Kaakkois-Aasiaan.

Väestö on jakautunut alueella pienehköille hedelmällisille alueille. Esimerkiksi Kiinan sisäosa koostuu vaikeakulkuisista vuoristoista, sekä laajoista kuivuusalueista. Asukastiheys on suurin rannikon viljavilla alangoilla, jokilaaksoissa ja vuoristojen alarinteillä. Kaupungistuminen on viime vuosikymmenien aikana ollut erittäin voimakasta. (Maailman talousalueet, s.154.)

Kaukoidän kaikille alueille on syntynyt runsaasti jättiläiskaupunkeja. Kaupunkeja on noussut erityisesti rannikoille, mutta myös sisämaahan, jopa keskelle sademetsävyöhykkeelle. Tämän kaupunkikehityksen juuret ovat jo siirtomaa-ajalla, jolta peräisin olevat satamakaupungit ja vanhat tukikohdat ovat säilyttäneet asemansa ja vahvistuneet entisestään itsenäistymisen jälkeen. (Maailman talousalueet, s.154.)

Kaukoidän suurkaupunkien kehitys on suhteellisesti voimakkainta maailmassa viimeisten vuosikymmenien aikana. Alueella on noin 80 miljoonakaupunkia ja 13 maailman suurimmasta 30 kaupungista sijaitsee Itä- ja Kaakkois-Aasiassa, esimerkiksi Tokio (33 milj. as.1999) ja Soul (21 milj. as. 1998). Suurkaupunkien kasvu tuntuu siirtyneen teollisuusmaista kehitysmaihien. (Maailman talousalueet, s.154 - 155.)

Tähän talousalueeseen kuuluvat myös Australia ja Uusi-Seelanti, jotka yksin muodostavat vapaakauppa-alue ANZCERTAn (Australia New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement). Sopimus kattaa lähes kaiken koskien maiden välistä kauppaa ja taloudellisia suhteita. Sen lisäksi, että sopimus tukee kahdenvälistä



---

hyödykkeiden ja palvelujen kauppaa, se suojaaa yhteistyötä takuiden, tullien, kuljetuksien, tuotesäännöstelyn ja -standardoinnin, sekä kauppalailliset asioiden hoitamisessa. (Australia New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement Overview 2005.)

Australia on lisäksi solminut erilliset sopimukset Thaimaan, Singaporen ja Yhdysvaltojen kanssa. Sopimusten tarkoitus on helpottaa sopimuskumppaneiden tuotteiden markkinoillepääsyä ja investointia toisessa sopijapuolella.

### 2.5.3 Keski-itä

Keski-itä sijaitsee kolmen maanosan (Euroopan, Aasian ja Afrikan) kohtaamispaikassa. Alueeseen kuuluvat entisestä Neuvostoliitosta irtautuneet niin sanotut Keski-Aasian tasavallat, Pohjois-Afrikka (Marokko, Algeria, Libya, Egypti, Tunisia, Gibraltar), Lähi-itä ja Etu-Intian niemimaan suuret valtiot; Pakistan ja Afganistan.

Alue on maantieteellisesti kuivaa ja aavikot, arot ja keitaat peittävät suurta osaa alueesta. Alueella on maailman suurimmat öljyvarannot, ja siksi ne ovatkin tärkeitä Euroopalle ja muulle läntiselle maailmalle. Vettä voidaan pitää suuremmassa arvossa, koska makean veden varannot alueella ovat vähäiset. Myös Suomesta on viety Keski-itään pulloitettu lähdevettä. (Maailma talousalueet, s.249)

Koska alueen vesivarannot ovat niin pienet, ovat ne osasy erimielisyyksiin alueella. Jokien käytöstä ei ole olemassa sopimuksia, ja niinpä alueen jokien Eufraatin, Tigrisin, Jordanin ja Niilin valuma-alueet ovat kiistan alaisia. Jokien patoaminen ja veden säännöstely ovat aiheuttaneet maataloudellisia ongelmia alueelle, mm. Assuanin pato estää Niilin suiston vuotuisen tulvimisen ja näin ollen maa ei ole enää hedelmällistä, ja meri huuhtelee suolaista vettä pelloille. (Maailman talousalueet, s.249)

Alueen vallitseva uskonto on islamilaisuus, josta alueella on useita eri suuntautuneisuuksia. Tämä luo alueelle jännitteitä, ja levottomuudet ovatkin yleisiä alueella. Levottomuudet vaikuttavat kaupankäyntiin alueen kanssa, länsivaltioiden koettaessa sekä hallita että rauhoittaa alueella lietsovia erimielisyyksiä.

Keski-idän alueella on suuret öljy- ja kaasuvaramot, jotka ovat jakautuneet epätasaisesti valtioiden välillä.

Väestölliseltä kannalta katsottuna alue kasvaa nopeasti. Koulutus ja työllistyminen eivät pysy väestön kasvun perässä, mikä aiheuttaa eroja väestöryhmien välille.

---

Kauppasuhteet Keski-idän alueelle ovat elintärkeitä Euroopalle ja Venäjälle, koska länsi on riippuvainen alueen öljy- ja kaasuvaroista.

#### 2.5.4 Pohjois-Amerikka

Pohjois-Amerikan vapaakauppa-alueen johtava mahti on Yhdysvallat, joka on sekä suurin yksittäinen kansantalous että johtava sotilasmahti. Alueeseen kuuluu vain kolme valtiota; Kanada, Yhdysvallat ja Meksiko. (Maailman talousalueet, s 226.) Nämä kolme valtiota muodostivat vuonna 1993 Pohjois-Amerikan vapaakauppa alueen NAFTA:n (North America Free Trade Association) (World Bank Group Historical Chronology: 1990–1999.).

Pohjois-Amerikan vahvuuksiin kuuluvat sen runsaat luonnonvarat sekä siirtolaisten mantereelle tuoma eurooppalainen kulttuuri ja ammattitaito, sekä mantereen valloittamisen yhteydessä syntyneet yritteliäisyys ja vapauden ihannointi, sekä vahva identiteetti. Maanosan talouspoliittisen hallinnan ja kehittämisen kannalta liittovaltioratkaisu oli hyvä ratkaisu, näin välttyttiin monilta itsenäisiltä valtioilta, jotka olisivat vain kilpailleet keskenään. (Maailman talousalueet, s 226.)

Vaikka alue on historiansa aikana kärsinyt alkuperäisväestön törkeästä sortamisesta, neekeriorjuudesta ja sisällissodasta, on siitä kehkeytynyt elinvoimainen ja rikas kaksikko (Yhdysvallat ja Kanada), joka sai voimansa Euroopasta ja saavutti vähitellen vakaan paikan maailmantaloudessa. Meksiko ei selvinnyt aivan yhtä helpolla. Espanjalaiset valloittajat tuhosivat 1500-luvulla atsteekkien kulttuurin ja väestöryhmien väliset erot ovat vielä nykypäivänäkin erittäin suuret. (Maailman talousalueet, s.227.)

Maantieteellisesti alue ulottuu pohjoisen napaseudulta aina eteläiseen tropiikkiin saakka. Ilmasto, maaperä ja pinnanmuodot vaihtelevat erittäin paljon. Alueelta löytyy tuotantovyöhykkeitä maataloudesta, metsätaloudesta ja kalataloudesta, lisäksi kaivosteollisuus on mittavaa samoin kuin tehdasteollisuus. Nämä seikat yhdessä ovat vaikuttaneet Yhdysvaltojen ja Kanadan kehittymiseen jälkiteolliseen yhteiskuntaan. (Maailman talousalueet, s.227, 231.)

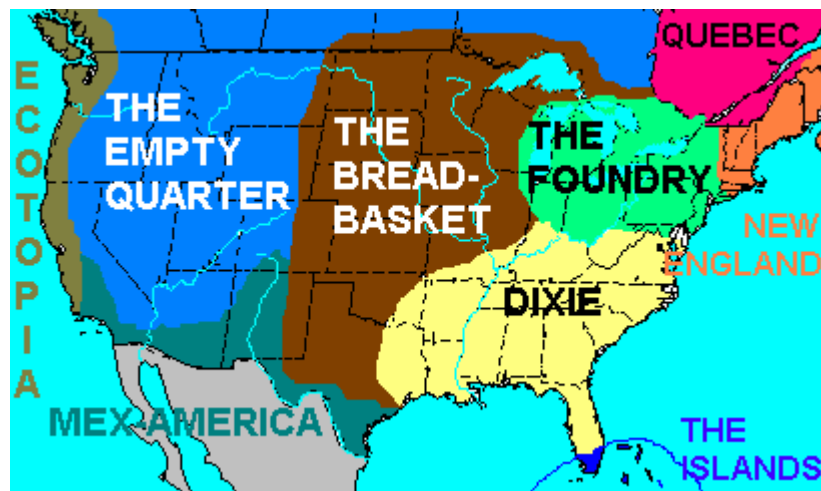
Alueella on kuitenkin myös laajoja alueita, jotka eivät ole elinkeinotoimintaan tai asutukseen soveltuvia; vuoristot, aavikot ja arktiset seudut. Esimerkiksi Kanadassa väentiheys vaihtelee alueittain, keskimääräinen asukastiheys on noin kolme henkilöä neliökilometriä kohden, ja noin neljännes maasta on asumaton. (Maailman talousalueet, s.227.)

Vaikka Pohjois-Amerikan talousalue koostuu vain kolmesta valtiosta, on alueella lukuisia kulttuureja. Eri alueilla on omat tapansa, perinteensä ja talousmuotonsa, jotka eivät noudata valtioiden eivätkä osavaltioiden rajoja.

Joel Garreau esittää teoksessaan *The Nine Nations of North America* (1981), että Pohjois-Amerikan alue voidaan jakaa yhdeksään alueeseen, joilla kaikilla on omat ekonomiset ja kulttuuriset piirteet. Nämä yhdeksän aluetta ovat:

- New England, Amerikan koilliskulma ja osa Kanadaa;
- The Foundry, New Yorkista sisämaahan Isoille Järville ulottuva teollinen ydinalue, jossa eri kielet ja kansallisuudet ovat sulautuneet keskenään;
- Dixie, Syvän etelän mustan väestön perinteet Kaakkois-Amerikassa;
- The Breadbasket, tunnetaan myös Pohjois-Amerikan vilja-aittana ja ulottuu Kanadasta Isojen Järvien länsipuolelta aina Meksikonlahdelle asti;
- The Islands, Karibianmeren saaret;
- Mexamerica, ns. meksikolainen Amerikka, johon kuuluu suuri osa Kaliforniaa, Texasia sekä New Mexican ja Arizonan osavaltiot;
- Ecotopia, Tyynenmeren linkki, joka ulottuu aina Alaskasta San Franciscon eteläpuolelle;
- The Empty Quarter, suuri osa Kanadaa ja Alaskaa, sekä ulottuu lännessä kauas Yhdysvaltojen puolelle;
- Quebec, Kanadan ranskankielinen osa

(Maailman talousalueet, s.228 - 230. Harper College 2007.)



Kuvio 1

J. Garreaun esittämä Pohjois-Amerikan jako yhdeksään kulttuuriseen alueeseen, kartalle on myös merkitty kunkin alueen pääkaupunki (Harper College 2007.)

---

Arvojen ja toimintamekanismien (osavaltiolainsäädännön lisäksi) vaihtelut alueittain ovat suuret. Suurten metropolien ja maaseudun väliset erot ovat huomattavat. Oman maailmansa muodostavat keskilännessä maatalousyhteisöt, Kaliforniassa huipputeknologian keskittymä Piilaakso ja itä rannikolla New Yorkin slummit. Oman maailmansa muodostavat lisäksi Meksikon kehittyvä maa, ja arktisen luonnon ehdoilla elävä pohjoisen erämaa- ja tundravyyhyke. (Maailman talousalueet, s.230.)

### 2.5.5 Latinalainen Amerikka (Ibero-Amerikka)

Etelä-Amerikka lasketaan usein kuuluvaksi Pohjois-Amerikan reviiiriin, ja sen kasvualustaksi. Alueella on kuitenkin vahvat eurooppalaiset juuret ja sidokset, ja sitä nimitetään myös Ibero-Amerikaksi. Ibero- on sananalku, jota monissa kielissä käytetään tarkoittamaan espanjalaisen ja portugalilaisen kulttuuripiiriin kuuluvaa. (Maailman talousalueet, s.272.)

Maantieteellisesti tämä alue sijoittuu Väli- ja Etelä-Amerikkaan. Alueen läntisen reunan muodostaa Andien vuoristo jono, joka ulottuu aina pohjoisesta Kolumbiasta eteläiseen Tulimaahan saakka. Lisäksi laajat alueet ovat runsaan sademetsän peitossa, ja kuivat ylängöt peittävät laajoja alueita keskisessä Latinalaisessa Amerikassa.

Alueen taloudellinen nousu on hidasta, koska valtioiden ja yhteiskuntien rakenteet ja koneistot ovat jäykistyneet vuosien saatossa. Taloudellinen eriarvoisuus ja köyhyys ovat suuria ongelmia alueella. Useissa Latinalaisen Amerikan valtioissa on vuosien kuluessa käyty läpi useita verisiä vallankumouksia, jotka ovat edesauttaneet talouden kangistumista ja kehityksen pysähtymistä. (Maailman talousalueet, s.275.)

Hyvä esimerkki alueen kaavoihin kangistumisesta on perinteinen hierarkkinen rakenne, joka ilmenee kaikilla yhteiskunnan osaluilla; perheestä, työelämään, kirkkoon, poliittiseen hallintoon ja armeijaan saakka. Rakenne on jäykkä ja sen muuttaminen on käytännössä mahdotonta, koska ”näin asiat ovat aina olleet, ja näin ne tulevat aina olemaan”. (Maailman talousalueet, s.276.)

Hierarkkisen mallin ymmärtää ehkä parhaiten perheen esimerkin avulla. Perheessä isä on korkeimmassa asemassa, hänen jälkeensä tulee äiti, sitten perheen pojat ja vasta viimeisenä perheen tyttäret. Mies on edelleen korkeammassa asemassa kuin nainen. Valtiovallassa vastaavasti presidentti on korkeimmalla ja hänen alapuolellaan on hallitus, ja sen jälkeen kirkko, armeija ja maa-

---

aristokratia, ja vasta viimeisenä ja alimmaisena kaikista on kansa. (Maailman talousalueet, s.276 - 277.)

Latinalaisen Amerikan alueelta löytyy kauppaliitto MERCOSUR, joka solmittiin vuonna 1991. Argentiina, Brasilia, Paraguay ja Uruguay solmivat keskenään Asunciónin sopimuksen. MERCOSUR on taloudellisesti ja poliittisesti vakaa alue, joka on ottanut opikseen menneisyydessään tapahtuneista vastoinkäymisistä ja globalisaation antamista tilaisuuksista. Osoittamalla näin luotettavuutensa alue on herättänyt myös muun maailman kiinnostuksen. (Mercosur, the trampoline to development 2003.)

”MERCOSUR valtioiden yhteinen päämäärä on demokratian vahvistaminen, oikeudellinen turvallisuus ja taistelu köyhyyttä vastaan oikeudenmukaisen, yhteiskuntataloudellisen kehityksen puolesta” (Mercosur, the trampoline to development 2003).

Vuonna 1996 MERCOSUR-valtiot tekivät Bolivian ja Chilen kanssa sopimuksen, jonka tarkoitus on edistää yhteisen markkina-alueen syntyä. Sopimuksella otettiin käyttöön vapaakauppa-alueen hallinta työkalut ja tulliyhteistyö, jotka ovat tunnusomaiset MERCOSUR:lle. (Mercosur, the trampoline to development 2003.)

### **2.5.6 Saharasta etelään**

Saharasta etelään suuntaava alue on maailmantalouden ja politiikan reuna-alueella. Alue on taloudelliselta kehitykseltään muuta maailmaa jäljessä, ja Etelä-Afrikalla tuntuisi olevan suuremmat kehittymisen mahdollisuudet kuin pohjoisemmalla osalla aluetta. Keski-Afrikassa on runsaasti viidakkoa ja kuivia alueita, jotka rajoittavat teollistumista. Väestö on alueella köyhää ja maataloustuotanto on kuivuuden takia vähäistä. Etelä-Afrikassa teollistuminen on alkanut, ja tekninen kehitys valtaa alaa. (Vuoristo 2001: 296.)

### **2.5.7 Merialueet ja Antarktis**

Antarktis ja merialueet eivät varsinaisesti ole talousaluetta, vaan niiden ulkopuolelle jäävä osa maailmasta. Kansainväliset merialueilla ja Antarktiksella on kuitenkin merkityksensä maailmantaloudessa. Meret ovat kulkureitti laivoille ja ne yhdistävät kaikkia maailman valtioita toisiinsa. Suuri osa maailmankaupasta kulkee merien ylitse.

---

Merien käytön rajoittamiseksi ja suojelemiseksi on pidetty kolme Yhdistyneiden Kansakuntien isännöimää kokousta, United Nations Conference on the Law of the Sea (UNCLOS). Ensimmäinen kokous pidettiin vuonna 1958, toinen 1960 ja kolmas, tähän asti viimeinen, oli kokousten sarja vuosien 1973 ja 1982 välillä. (UNEP/GRID-Arendal 2004)

UNCLOS III:n päätökset (Oceans and Law of the Sea) tulivat voimaan 14.11.1994. Päätösten tullessa voimaan 60 maata oli ratifioinut sen, Suomi ratifioi päätöksen 21.6.1996. (UNEP/GRID-Arendal 2004)

UNCLOS III kokousten suurin tavoite eli merialueiden määrittäminen erilaisiin alueisiin:

Aluemeret, ulottuvat rannikon peruslinjasta yleensä 12 meripeninkulmaa (1 852 metriä). Alue sisältää osan kalaisesta ja mahdollisesti merenpohjan mineraalivaroista matalanmeren vyöhykkeellä. Alue toimii myös tullialueena, ja on oleellinen osa salakuljetuksen torjuntaa. (Maailman talousalueet, s.309).

Talousvyöhyke, ulottuu 200 meripeninkulmaa (välille 12–188 mpk) rannikosta. Asianomaisella valtiolla on käyttöoikeus alueen luonnonvaroihin. Alue sisältää runsaasti kalavesiä sekä merenpohjan öljy- ja kaasukenttiä. Varsinkin pienet saarivaltiot hyötyvät talousvyöhykkeistä, koska vyöhyke määritellään uloimpien saarien ja luotojen peruslinjan mukaan. Rajoittavana tekijänä ovat naapurivaltioiden talousalueet, jos kahden valtion talousalue menee päällekkäin, noudatetaan keskilinjaperiaatetta. Keskilinjaperiaatella raja vedetään alueen keskelle. (Maailman talousalueet, s.309).

Kansainvälinen merialue kattaa pääosan merialueesta. Alueet kattavat pääasiassa syvän meren alueita, ja vain vähän matalanmeren vyöhykkeitä alue- ja talousvesirajojen takia. Syvän meren pohjassa on runsaasti luonnonrikkauksia, esim. mangaani-esiintymiä löytyy noin neljänneksestä syvän meren pohjaa. Meren pohjasta löytyy lisäksi suuria esiintymiä rautaa, kultaa ja timantteja. (Maailman talousalueet, s.310).

Syvän meren pohja-alueiden käyttöoikeudet aiheuttavat ongelmia valtioiden välille. Teollisuusmaat haluavat päästä hyödyntämään esiintymiä, koska tarvittava teknologia alkaa olla valmis. Sisämaavaltiot ja kehitysmaat pitävät rikkaiden valtioiden toimia kuitenkin kyseenalaisina, koska niillä itsellään ei ole vesialueita tai varaa käyttää niitä hyödykseen. UNCLOS III:ssa päätettiin muodostaa kansainvälinen merenpohjavirasto (International Seabed

---

Authority ISA), joka valvoo ja kontrolloi syvän meren mineraaliesiintymien hyödyntämisoikeuksia. (Maailman talousalueet, s.310).

Antarktiksella ei ole vakituista asutusta, alue käsittää Etelämantereen ja sitä ympäröivät saaret ja vesialueet, n. 14,1 milj. km<sup>2</sup>. Etelämanner on maailman kuivin, tuulisin, kylmin ja korkein alue (jäätikön keskikorkeus merenpinnasta on 2 300 metriä).

Joulukuussa 1959 12 maata solmi Antarktiksien sopimuksen, jolla alue päätettiin jättää luonnontilaan, ja sovittiin alueen käytöstä rauhanomaisiin ja tieteellisiin tarkoituksiin. Sotilaallinen toiminta alueella on kielletty. Sopimuksen alue kattaa Etelämantereen ja kaiken 60. leveyspiirin eteläpuolisen maa-alueen. Sopimus astui voimaan kesäkuun 13. 1961, ja tähän mennessä sopimuksen on allekirjoittanut 45 maata, joiden joukossa on myös Suomi. (Koskenmäki & Moilanen 1999.)

Vuonna 1991 Antarktiksien sopimukseen tehtiin lisäys estämään kaivostoiminta alueella 50 vuodeksi, The Protocol on Environmental Protection. Samana vuonna kansainvälinen valaanpyyntikomissio kielsi valaanpyynnin Antarktiksien aluevesillä. (Koskenmäki & Moilanen 1999.)

Antarktiksien merkitys on enemmän ekologinen ja poliittinen kuin taloudellinen. Aluetta pyritään suojelemaan, sen ainutlaatuisuuden takia. Samalla se tarjoaa erinomaisen alustan tutkijoille työskennellä ja tutkia maailman historiaa, koska jäätikön jää on varastoinut sisäänsä vuosien saatossa mm. ilmastonmuutoksesta kertovia jääkerroksia.

---

### 3 Kaupanesteet

”Termillä kaupaneste tarkoitetaan kaikenlaista EU:n ulkopuolisen maan käyttöön ottamaa kaupallista käytäntöä, joka on kielletty kansainvälisissä kaupan säännöissä, joissa myönnetään vahinkoa kärsineelle osapuolelle oikeus pyrkiä poistamaan kyseisen käytännön vaikutukset. Kansainväliset kaupan säännöt ovat ensisijaisesti WTO:n säännöt tai säännöt, jotka on vahvistettu EU:n ulkopuolisen maan kanssa tehdyssä kahdenvälisessä sopimuksessa, jossa yhteisö on osapuolena” (<http://europa.eu/scadplus/leg/fi/lvb/r11007.htm>).

#### **3.1 Suhteellinen etu markkinoilla**

Suhteellinen etu selittää miksi kahden osapuolen etujen mukaista on käydä kauppaa keskenään, vaikka toinen talouksista pystyy tuottamaan hyödykkeitä halvemmalla kuin toinen. Teorian mukaan oleellista on kuinka helposti maa pystyy tuottamaan hyödykkeitä suhteessa toisiin hyödykkeisiin, eikä tuotannon absoluuttiset kustannukset. Tämän perusteella maan kannattaa tuottaa sitä hyödykettä, jonka tuottamisen vaihtoehtokustannus<sup>5</sup> on pienin ja käydä tällä hyödykkeellä kauppaa muista hyödykkeistä. (Krugman & Obstfeld 2003: 10–13.)

Suhteellisen edun mukaan maa voi tuottaa suuremman tuotoksen tuotantoyksikköä kohden kuin muut. Jos jollain maalla on absoluuttinen etu (tai haitta) kaikentyypisiin tuotoksiin, toinen saattaa hyötyä erikoistumalla näihin hyödykkeisiin ja viemällä näitä tuotteita, jos niitä on. (Krugman & Obstfeld 2003: 10–13.)

Suhteellisen edun teorian mukaan kaupan molemmat osapuolet voivat hyötyä erikoistumisesta. Ensinnäkin kauppaa voidaan ajatella epäsuorana tuotannon muotona, maa 1 voisi itse tuottaa suoraan tuotetta A, mutta kauppa maan 2 kanssa mahdollistaa sen ”tuottaa” tuotetta A tuottamalla tuotetta B ja vaihtamalla tuote A tuotteeseen B. Tällä epäsuoralla menetelmällä tuotteen A ”tuottaminen” on tehokkaampaa, kuin tuottamalla se suoraan. Tämä toimii myös toiseen suuntaan, eli maan 2 on tehokkaampaa tuottaa tuotetta B ja vaihtaa sitä tuotteeseen A. (Krugman & Obstfeld 2003: 19.)

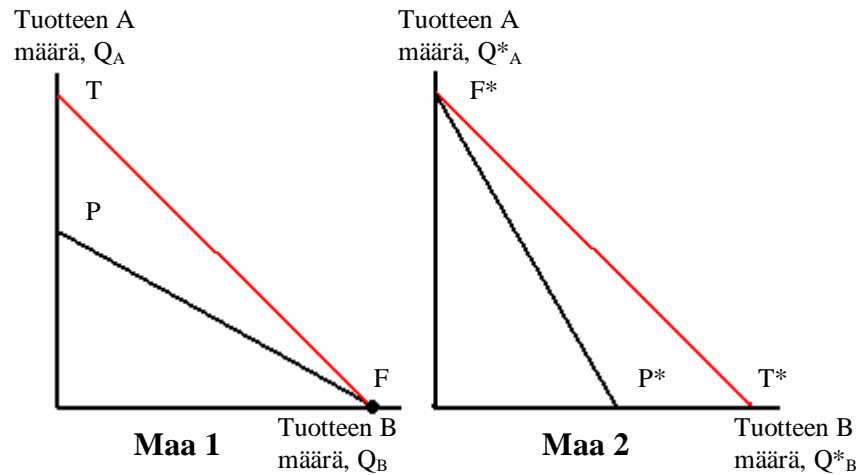
Molemminpuolinen hyöty voidaan nähdä myös tarkastelemalla kaupan vaikutuksia molempien maiden kulutusmahdollisuuksiin. Kaupan puuttuessa, kulutusmahdollisuudet ovat samat kuin tuotantomahdollisuudet (mustat viivat PF ja P\*F\* kuviossa 2). Kun kauppa sallitaan, niin molempien kansantalouksien on mahdollista kuluttaa eritavalla tuotteita A ja B, kuin jos käytössä on vain omat

---

<sup>5</sup> Vaihtoehtoiskustannus on paras vaihtoehto asioista, jotka jäävät saamatta valinnan seurauksena



resurssit. Maan 1 kulutusmahdollisuudet on esitetty punaisella viivalla TF kuviossa 2, kun maan 2 kulutusmahdollisuudet on esitetty viivalla  $T^*F^*$ . Molemmissa tapauksissa kauppa on laajentanut valintamahdollisuuksia, ja siten se myös hyödyntää molempien maiden kansalaisia. (Krugman & Obstfeld 2003: 20.)



Kuvio 2 Kansainvälinen kauppa mahdollistaa Kotimaan ja Ulkomaan kuluttamisen värillisten viivojen rajoissa, mikä sijaitsee maan tuotantomahdollisuuksien ulkopuolella (Krugman & Obstfeld 2003: 20)

Suomi käy esimerkiksi kauppaa niin kutsuttujen "Etelän maiden" kanssa. Suomessa tuotetaan paperia ja elektroniikkaa, mutta hedelmiä tai kahvia täällä ei kasva luonnonvaraisena, toisinkuin esimerkiksi Brasiliassa tai Chilessä. Suomi myy näihin maihin niiden tarvitsemaa paperia ja elektroniikkaa, ja saa niistä vastavuoroisesti hedelmiä ja kahvia. Näin suhteellisen edun mukaan maiden välisestä kaupasta on hyötyä molemmille osapuolille.

Nykyään maat tavoittelevat maailmanmarkkinoilla suhteellista etua muihin nähden, eli ne pyrkivät tuottamaan jotain sellaista tuotetta, mikä muissa maissa olisi kallista tuottaa. Maat pyrkivät hyödyntämään omia luonnonvarojaan ja resurssejaan, jotta ne pystyvät tuottamaan hyödykkeitä edullisesti. Esimerkkinä mainittakoon muun muassa Uusi-Seelanti, joka on erikoistunut lammastuotantoon; Suomi, missä tietotekninen osaaminen ja paperiteollisuus ovat huipussaan; sekä Brasilia, jossa kahvi ja hedelmät ovat suuria tuotannontekijöitä.

---

## **3.2 Alueellinen taloudellinen yhdentyminen**

Alueellinen taloudellinen yhdentyminen on nyky maailmassa erittäin laajalle levinnyt ilmiö. Alueiden välillä voi olla eritasoisia sopimuksia, voidaan sopia veroista, tariffeista ja keskinäisestä kaupasta. Sopimukset voivat sisältää demokraattisia piirteitä ja olla erittäin syvälle meneviä liittoumia, kuten Euroopan Unioni. Alueet voivat yhdistyä pyrkiessään suojelemaan omaa tuotantoaan tai talouttaan.

### **3.2.1 Alueellisen taloudellisen yhdentymisen päätyypit**

Vaikka Maailman kauppajärjestö pyrkii vapauttamaan kauppaa, pyrkivät alueelliset yhdentymät samalla rajoittamaan sitä. On olemassa neljä päätyyppiä kauppaa-alueista: vapaakauppa-alue, tulliliitto, yhteismarkkinat ja talousliitto.

Vapaakauppa-alue on kaikkein vapain näistä yhdentymistä, alueen maat voivat käydä keskenään tullitonta kauppaa, eivätkä ne puutu toistensa kauppaan muiden maiden kanssa. Esimerkiksi NAFTA, johon kuuluvat Yhdysvallat, Kanada ja Meksiko, mahdollistaa näiden maiden välisen tullittoman kaupan. Tällainen liittouma aiheuttaa suuren määrän paperitöitä, koska tullittomuus koskee ainoastaan alueen sisällä tuotettuja tuotteita, eikä niiden kautta kulkevia muiden maiden tuottamia tuotteita. Tavaroiden mukana täytyy siis kulkea alkuperän osoittavia asiakirjoja, ja tavara tarkistetaan aina rajalla. Vaikka liittouma on hyvin vapaa, eikä sido osapuolia, on se silti hyvin hankala käytännössä. (Krugman & Obstfeld 2003: 244.)

Tulliliiton valtioilla on yhteinen kauppapolitiikka sen ulkopuolisiin maihin nähden. Tulliliitossa hyödykkeistä maksetaan tullimaksut sen saapuessa alueen sisälle, mutta alueen sisällä ne voivat liikkua vapaasti maasta toiseen alueen rajojen sisällä. Hyödykkeiden tullimaksut ovat yhtä suuret riippumatta siitä mistä kohtaa tulliliiton rajaa tavara tulee sen alueelle. (Krugman & Obstfeld 2003: 244.)

Yhteismarkkinoilla tietyt tuotannontekijät liikkuvat vapaasti, esimerkiksi Euroopan talousyhteisö vuonna 1957. Sijoitusten tekeminen maiden välillä sekä työvoiman liikkuminen helpottuvat. Alueen valtioilla on yhteiset tuotestandardit. (Krugman & Obstfeld 2003: 141–142.)

Talousliitto menee näistä vaihtoehdoista pisimmälle. Euroopan unioni on hyvä esimerkki talousliitosta. Alueella on yhteiset maatalous-, kalatalous-, kuljetus- ja energiapolitiikat, ja yhteinen päättävä elin. Alueella sovelletaan myös yhteistä työvoima-

---

politiikkaa, ja työvoima liikkuu alueen sisällä vapaasti, samoin kuin pääoma ja hyödykkeet. Alueen valtiot ovat luopuneet osasta itsemääräämisoikeuttaan, koska yhteinen päättävä elin on perustettu ajamaan kaikkien yhteistä etua. Alueella on myös mahdollista olla yhteinen valuutta, kuten Euroopan unionin mailla on euro. Euroopan unioni on talousliitto, koska kaikki edellä mainittu täyttyy. ([http://europa.eu/index\\_fi.htm](http://europa.eu/index_fi.htm))

### 3.2.2 Argumentteja kaupanesteiden puolesta

Alueellisella yhdentymisellä on mahdollista suojella varhaisessa kehitysvaiheessa olevaa teollista kehitystä. Teollisen kehityksen alkuvaiheessa olevilla kehittyvillä mailla on potentiaalia kehittyä menestyviksi, mutta niillä ei ole mahdollisuutta kilpailla jo pitkälle kehittyneiden maiden teollisuuden kanssa. Hallitukset tukevat usein kehittyvää teollisuutta, jotta se saa jalansijan markkinoilta. Näin voidaan pitää ymmärrettävänä korkeiden tariffien tai tuontikiintiöiden käyttämistä kehittyvän teollisuuden suojelemiseen. Tätä voidaan pitää protektionismina ja se luo markkinoille kaupanesteen, mutta tässä tapauksessa se on ymmärrettävä, ja sitä on käytetty kautta aikojen. (Krugman & Obstfeld 2003: 256–257.)

Yhtälailta kuin uutta kehittyvää teollisuutta pyritään suojelemaan, pyritään myös taantuvaa teollisuutta suojelemaan.

Euroopan unioni pyrkii suojelemaan maanviljelijöiden toimeentuloa, työn suojeleminen on yksi tapa suojella maan omia markkinoita. Euroopan unioni pyrkii kehittämään maataloustuotantoa kestävämmäksi, jotta myös tulevat sukupolvet saavat nauttia Euroopan luonnonvaroista ja ympäristöstä. Maataloutta pyritään pitämään kilpailukykyisenä ja elinkelpoisena. (Kestävämpään maataloustuotantoon.)

Maat yrittävät tasapainottaa tasettaan tasaamalla vientiä ja tuontia keskenään. Talous on tasapainossa kun vienti ja tuonti ovat yhtä suuret, mutta jos tuonti on suurempi kuin vienti, on maan talous alijäämäinen. Jokaisen maan kansantalouden etujen mukaista on pitää tase tasapainossa, tai ylijäämäisenä. (Krugman & Obstfeld 2003: 6, 537–538.)

Yksi tapa suojella markkinoita on myydä tavara ulkomaisille markkinoille halvempaan hintaan kuin mitä siitä pyydetään kotimaisilla markkinoilla, tätä kutsutaan polkumyynniksi (katso lisää kohdasta 3.3.15). (Krugman & Obstfeld 2003: 142.)

### 3.3 Kaupanesteet estetyypeittäin

Ulkoasiainministeriö teki yhteistyössä kauppaja teollisuusministeriön, Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n, Kaupan Keskusliiton, Suomen Yrittäjien, Keskuskauppakamarin ja Finpron kanssa vuonna 2005 selvityksen ”Suomalaisyritysten kohtaamat kaupanesteet ja keinot niiden poistamiseksi” (myöhemmin Kaupaneste-selvitys). Selvityksessä kaupanesteet oli jaettu 15 tyyppiin, joita käytän myös tässä työssä. Selvityksessä saatiin vastaus noin 470 yritykseltä 3 500:sta, ja niissä ilmoitettiin noin 950 esteestä, joita oli kohdattu EU:n sisä- ja ulkomarkkinoilla. Alhaisen vastausprosentin, 13.4 %, tulkittiin kertovan siitä, että yritysten ulkomaankauppa sujuu pääsääntöisesti ongelmitta.

Saadakseni muodostettua oman käsitykseni asiasta, lähetin kaupanesteitä koskevan kyselyn 20 tamperelaiselle ulkomaankauppaa tekeväälle yritykselle. Lähetin kyselyt kahdessa erässä samansisältöisinä, sähköpostitse. Sain vastauksen ainoastaan yhdeltä yritykseltä, Oy Kontino Ab:ltä. Pääsin käymään Vantaalla yrityksen pääkonttorissa, ja keskustelemaan kaupanesteistä toimitusjohtaja Tapani Peltosen ja (teräksien) ostoista vastaavan osastopäällikkö Aimo Kankareen kanssa.

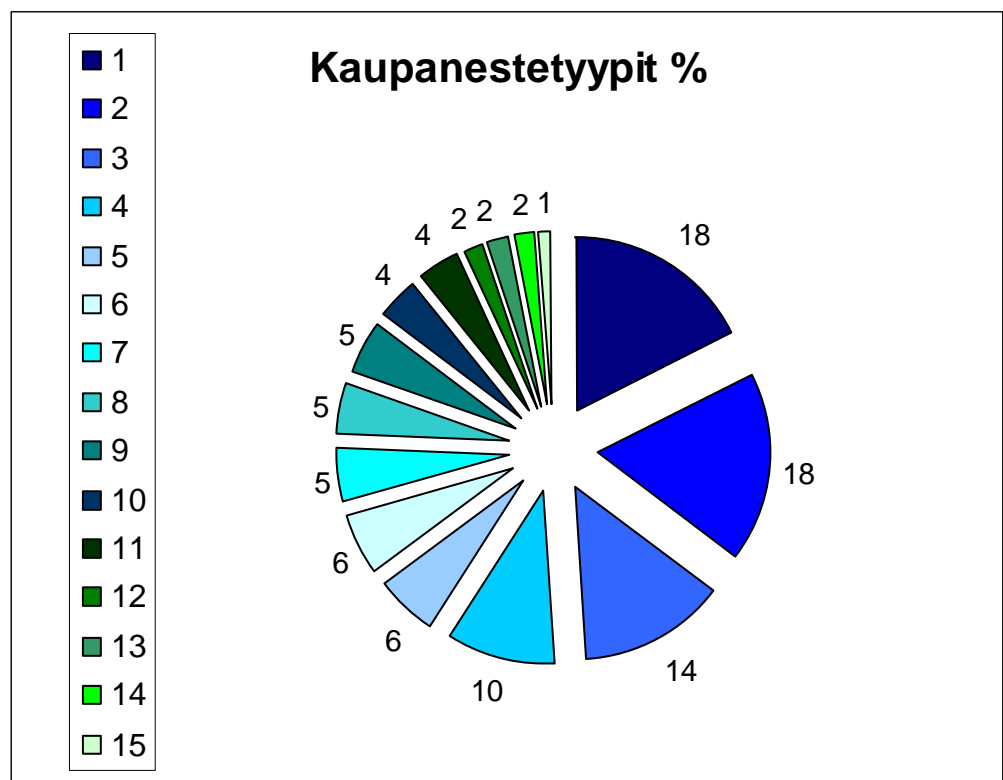
*Oy Kontino Ab on teräksen myyntiin ja käsittelyyn erikoistunut yritys, joka on perustettu vuonna 1928. Yrityksen liikevaihto vuonna 2006 oli 105,5 miljoonaa euroa, ja se työllistää n.160 henkilöä. 95 % teräksen ostoista on ulkomaan tuontia ja loput alle 5 % ostetaan kotimaisilta toimijoilta.*

*Oy Kontino Ab:n markkina-alue kattaa koko Suomen. Toimipisteet sijaitsevat Tampereella ja Vantaalla, jossa myös sijaitsee Oy Kontino Ab:n pääkonttori. Tampereella hallitilaa on yli 11 000 m<sup>2</sup>, ja Vantaalla yli 30 000 m<sup>2</sup>. Terästen tehokas ja monipuolinen esikäsittely tukee asiakaslähtöistä myyntiä. Oy Kontino Ab:lle on myönnetty DNV Det Norske Veritaksen ISO 9001: 2000-laatusertifikaatti, joka edellyttää panostusta asiakaspalveluun ja työn moitteettomaan laatuun.  
(<http://www.kontino.fi>).*

Seuraavassa tarkastelen yritysten ulkomarkkinoilla kohtaamia kaupanesteitä estetyypeittäin. Ulkoasiainministeriön selvityksessä kaupanesteet ulkomarkkinoilla on jaettu 15 tyyppiin:

1. Tullausmenettelyt
2. Tullitariffit
3. Tekniset kaupanesteet
4. Kohdemaan yritysilmasto
5. Yritystoimintaan liittyvät ongelmat
6. Henkilöiden liikkuvuus
7. Teollis- ja tekijänoikeudet
8. Verot, verolainsäädäntö ja muut lisämaksut
9. Määrälliset rajoitukset ja lisensointi
10. Kilpailuolosuhteet
11. Pääoman liikkuvuus
12. Yrityksen oikeudelliseen asemaan liittyvät kysymykset
13. Julkiset hankinnat
14. Muut edellä mainitsemattomat esteet
15. Polkumyyntitullit, tasoitustullit ja suojaustoimenpiteet

Kolme vakavinta estettä ulkomarkkinoilla ovat: tullausmenettelyt, korkeat tai usein muuttuvat tullitariffit sekä tekniset kaupanesteet.



Kuvio 3

Kaupanesteiden esiintyminen Suomalaisyriyten kohtaamat kaupanesteet ja keinot niiden poistamiseksi -selvityksen mukaan

Käyn seuraavassa läpi kaupanesteet lähemmin. Määrittäessäni termejä tarkemmin käytän Kaupaneste-selvityksen lisäksi

---

Tullitienviittaa, Tullin käsikirjaa (2004), sekä itse käytännössä kohtaamiani kokemuksia. Pysin mahdollisuuksien mukaan käyttämään esimerkkejä, jotta kaupanesteen käytännön vaikutukset tulisivat paremmin esille.

### 3.3.1 Tullausmenettelyt

Tullausmenettelyt sisältävät tavaran rajanylitykseen liittyvät vaiheet. EU:n ulkopuolelta tulevan tavaran on kuljettava tullivirkailijan osoittamaa reittiä yhteisön rajalta tullitoimipaikkaan tai muuhun tullivirkailijan nimeämään ja hyväksymään paikkaan. Esimerkiksi EU:n ulkopuolelta tulevat postipaketit tulevat vastaanottajaa lähinnä olevaan tullin toimistoon, josta vastaanottaja voi sen hakea. (Tullihallitus 2004: 17.)

Tuotava tavara on aina esitettävä tullille. Yritysten ollessa kyseessä tavara esitetään usein kuljetusasiakirjalla ja/tai kaupallisella asiakirjalla, kuten kauppalaskulla. Tavarat on esitettävä tullille, jotta tavaroiden saapuminen ja mahdollinen tarkastaminen on mahdollista. Tavaroista voidaan ottaa näytteitä, jotta niiden tulliselvitysmuoto saadaan selville, ja voidaan selvittää etteivät ne sisällä kiellettyjä tai laittomia aineita. (Tullihallitus 2004: 17.)

Tavarat on esitettävä tullille ensimmäisessä mahdollisessa tullitoimipaikassa tai tullin määräämässä paikassa. Jos tavara tuodaan EU:n alueelle lentäen tai meritse yhdellä kuljetussopimuksella, on ne esitettävä tullille siinä paikassa, jonka alueella tavarat puretaan ensimmäisen kerran niitä kuljettavasta kulkuneuvosta, jos tavarat ovat jäämässä yhteisön alueelle pysyvästi. (Tullihallitus 2004: 17.)

Kun tavarat on esitetty tullille, ne tulee tulliselvittää. Tulliselvitys on mahdollista tehdä heti tavaran saavuttua, tai jos niitä ei tulliselvitetä heti niin niistä on annettava yleisilmoitus. Tavarat on tulliselvitettävä 20 päivän kuluessa yleisilmoituksen jättämisestä, paitsi jos tavarat ovat tulleet meritse (45 päivää). Yleisilmoituksessa tulee selvittää tavaran tunnistetiedot, mitä tavara on ja minkä verran sitä on. Tarvittaessa tulli voi määrätä myös muun ajan tulliselvityksen tekemiselle. (Tullihallitus 2004: 17 - 18.)

Yhdellä ja samalla asiakirjalla tavarat voidaan esittää tulliin ja antaa yleisilmoitus, jos kyseinen asiakirja sisältää kaikki tullin vaatimat tiedot. Yleisilmoituksen saapuminen tulliin vahvistetaan aina. (Tullihallitus 2004: 18.)

Tulliselvitysmuodolla tarkoitetaan toimenpidettä, joka seuraa tavaran maahantuloa. Tulliselvitysmuotojen hyödyntämistä ei ole

pääsääntöisesti rajoitettu tavaroiden luonteen, paljouden, alkuperän tai lähtö- tai määräpaikan mukaan. Ainoat poikkeukset luovat tilanteet, joissa EU:n kauppapoliittiset toimenpiteet vaativat muita toimia, tai jos on perusteltua olettaa julkisen moraalin tai yleisen järjestyksen tai turvallisuuden järkkyyvän. Tulliselvitysmuodot ovat:

- tullimenettelyyn asettaminen
- vapaa-alueelle tai vapaavarastoon siirtäminen
- jälleenvienti
- hävittäminen ja luovutus valtiolle.

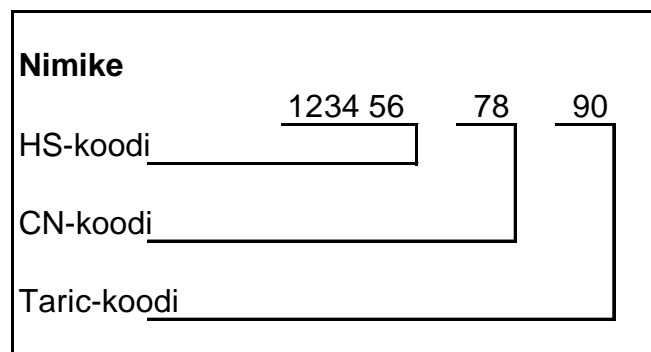
(Tullihallitus 2004: 19.)

Tulliselvitys EU-alueella tapahtuu kaikissa maissa samalla tavalla. Mutta kun siirrytään EU-alueen ulkopuolelle, ovat tullausmenettelyt erilaisia riippuen maasta tai talousalueesta.

Tullauksen sujuvuuteen vaikuttavat tullauskäytäntö, tullauskäsittely, tulliluokittelu, vaaditut asiakirjat sekä mahdolliset erityistoimenpiteet esim. terrorismin vastaiset toimet. Kokemukseni Tullissa osoittivat, että menettely voi olla hidasta ja sisältää runsaasti raskasta byrokratiaa; erilaiset luvat, alkuperätodistukset ja muut eri maiden vaatimat asiakirjat työllistävät sekä yritysten henkilöstöä että tullivirkailijoita.

### 3.3.2 Tullitariffit

Tullitariffit eli käyttötariffit ovat tavarankuonon tuonnissa ja viennissä käytetty nimikkeistö. Nimikkeistö on pohjana tavaroiden tuontiverotukselle ja kauppatilastotietojen kokoamiselle. Kaikilla tuotavilla ja vietävillä tavaroilla on oltava nimike, joka määrää sen tullikohtelusta. Riippuen tapauksesta on nimike joko 8-numeroinen CN-koodi tai 10-numeroinen Taric-koodi. (Tullihallitus 2004: 30.)



Kuvio 4

Käyttötariffin nimikkeistö koostuu harmonoidun järjestelmän (HS) nimikkeistöstä, Euroopan yhteisöjen yhdistetystä nimikkeistöstä (CN) ja

---

Euroopan yhteisöjen integroidusta tariffista (Taric)  
(Tullihallitus 2004: 30.)

Tullimaksut perustuvat tuotavan tavaran arvoon, ja ovat prosentuaalinen määrä siitä. Maksun suuruus vaihtelee eri tavaroilla, ja määräytyy tavaran käyttötariffinimikkeen mukaan. Tavaran arvo määritetään yleensä maksettavaan hintaan ja siihen lisätään kuljetuskustannukset ensimmäiselle tulopaikalle EU:ssa. Tullimaksujen suuruus vaihtelee riippuen tavaran raaka-aineesta ja valmistustavasta. (Tullihallitus 2004: 36.)

Esimerkiksi kun yksityishenkilö tulee tulliin vastaanottamaan paketti EU:n ulkopuolelta, hän saapuu tulliin mukanaan lasku tai muu tosite, josta selviää mitä tavarasta on maksettu, sekä mahdolliset postitus- tai rahtikulut. Tavaralle haetaan Taric-koodi, jonka mukaan tavaran verokäsittely määräytyy.

Tavaran ollessa vaatteita, joiden arvo on 250 \$ (275 €), on Taric-koodi 6203 33 90, ja se määrää veroprosentiksi 12. Eli tavaroiden ja postituskulujen yhteenlasketusta summasta 250 \$ (275 €) saadaan tullitariffin mukainen vero 33,06 €. Nämä summat 275 € ja 33,06 € lasketaan yhteen ja niistä lasketaan tavaran arvonlisävero 22 %, 67,89 €. Kokonaistullimaksu on siis (33,06 + 67,89) 100,95 €.

Kevään ja kesän 2007 aikana Venäjän asettama tuontitulli havu- ja lehtipuutukeille on herättänyt runsaasti keskustelua. Korotus tullimaksuun on suuri, ja se tulee voimaan portaittain. Heinäkuun 2007 alusta tullimaksu nousi 4 eurosta 10 euroon, ja vuonna 2008 tullimaksu nousee 15 euroon ja lopulta vuonna 2009 50 euroon kuutiometriltä. Puun tuonnin Venäjältä pelätään pahimmillaan loppuvan kokonaan. (Happonen 2007: A14.)

Useat kansanedustajat ovat ilmaisseet mielipiteensä puutulleista. Kielteisyys puutulleihin ei tunne puolerajoja, vaan vastustajia löytyy niin keskustasta, sosiaalidemokraateista kuin vasemmistoliitostakin. He näkevät tullimaksun todellisena uhkana metsäteollisuudelle Suomessa. Toiset kansanedustajat näkevät asiassa myös myönteisen puolen, tuonnin väheneminen antaa kotimaiselle puuntuotannolle mahdollisuuden. Tähän asti kotimaisen puuntuotannon hidastavana tekijänä on pidetty huonoja rata- ja tieverkkoja, jotka eivät kestä puukuormien painoa. (Pohjonen 2007: A6.)

Pääministeri Matti Vanhanen (kesk.) on huolestunut Venäjän päätöksestä nostaa puutulleja, koska ne tulevat voimaan niin nopeasti. Nopea voimaan tulo aiheuttaa monen tehtaan alasajon, ja samalla menetetään kymmeniätuhansia työpaikkoja, niin tehtaissa



---

kuin kuljetusliikkeissä. Vaikutukset tulevat heijastumaan laajalle varsinkin Itä-Suomessa. (Pohjonen 2007: A5.)

Suomi on neuvotellut Venäjän kanssa kahden kesken puutulleista, mutta päävastuu neuvotteluissa on EU:lla. On pidetty mahdollisena että puutullien nouseminen tulee olemaan kynnyksikysymys Venäjän jäsenyydelle Maailmakauppajärjestöön. (Pohjonen 2007: A5.)

### 3.3.3 Tekniset kaupanesteet

Tekniset kaupanesteet liittyvät Kaupaneste-selvityksen (2006) mukaan teknisten määräysten, standardien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden yhteydessä ilmeneviin eroavuuksiin. Tuotteiden turvallisuus, oikea käyttö ja yhteensopivuus pyritään takaamaan antamalla kansallisia säännöksiä tavaroiden teknisistä ominaisuuksista, näin myös turvataan kuluttajien ja valmistajien etuja.

Säännöksiä on kahdentasoisia; teknisiä määräyksiä, jotka ovat pakottavia; ja standardeja, jotka ovat vapaaehtoisia säännöksiä. Menettely, jolla pyritään varmistamaan tuotteen yhdenmukaisuus kyseessä olevien säännösten kanssa, kutsutaan vaatimustenmukaisuuden vahvistamiseksi. Näitä menettelyjä ovat esim. valmistajan vakuutuksen antaminen sekä ulkopuolisen tahon tekemä sertifiointi. (Kaupaneste-selvitys 2005.)

Jos yritys haluaa myydä tuotettaan usean maan markkinoille, tulee sen huolehtia, että tuote täyttää kaikkien maiden standardit. Testaus ja hyväksyttäminen eri maissa ovat raskasta, aikaa vievää ja kallista.

Suomessa Suomen Standardoimisliitto SFS ry huolehtii että Suomeen luodaan standardikokoelma, joka täyttää maamme tarpeet ja sisältää kansainvälisten ja eurooppalaisten sopimusten edellyttämät kansalliset standardit. Liiton tehtävä on ohjata ja koordinoita kansallista standardisoimistyötä ja vahvistaa kansalliset SFS-standardit. SFS edustaa Suomea kansainvälisissä ja eurooppalaisissa standardisoimisalan järjestöissä, joissa se pyrkii edistämään Suomen etuja, sekä toimii yhdyskätenä ulkomaisiin standardoimisjärjestöihin. Tavalliselle kansalaiselle tutuin SFS:n tehtävä on pohjoismaisen ja eurooppalaisen ympäristömerkintä-järjestelmän hoitaminen. (Standardisoimisliiton tehtävät.)

SFS-luvan hankkiminen on kallista, koska testausmenettelyt ja tarkastukset ovat kalliita. Tällainen tuotavan tavaran rajoittaminen voidaan tulkita protektionistiseksi, mutta toisaalta samalla voidaan olla varmoja että maahantuotava tavara täyttää kansalliset

---

vaatimukset, eikä maahan voida tuoda kriteerit alittavaa tavaraa, joka voisi mahdollisesti olla haitaksi markkinoille.

### **3.3.4 Kohdemaan yritysilasto**

Kaupaneste-selvityksessä kohdemaan yritysilastolla tarkoitetaan kaikkia kohdemaan taloudellisia, poliittisia ja sosiaalisia tekijöitä, jotka vaikuttavat kaupankäyntiin maassa. Korruptio, puutteellinen lainsäädäntö sekä puutteellinen infrastruktuuri vaikuttavat yritysilastoon negatiivisesti. Suurin ja laajalle levinnyt ongelma on korruptio, monissa maissa luvat ja muut viranomaisten myöntämät asiakirjat on helpompi saada, kun "voitelee" hieman koneistoa.

Jos maan liikenne- ja viestintäverkostot ovat heikot ja kehittymättömät, ei maa ole houkutteleva sijoitus- tai sijoittumiskohde ulkomaisille yrityksille. Nykyään monet yritykset sijoittavat ulkomaille, ja varsinkin halvemman työvoiman maihin, tehtaitaan ja alihankintaa. Ollakseen houkuteltava investointikohde, kohdemaan maantie- ja rautatieverkostojen tulee olla riittävän kattavat ja hyväkuntoiset.

### **3.3.5 Yritystoimintaan liittyvät ongelmat**

Kaupaneste-selvityksessä yritystoimintaan liittyviksi ongelmiksi listataan muun muassa luottojen, vakuutusten tai takuiden saatavuuteen, palveluiden saatavuuteen, sekä kirjanpidon ja tilintarkastuksen vaatimuksiin kohdistuvia vaikeuksia. Lisäksi agenttien, liikekumppaneiden ja jakeluverkkojen toimintaan liittyvät ongelmat, sekä tiedonsaanti markkinoista ja kaupankäytännöistä kuuluvat tämän ryhmän ongelmiin.

### **3.3.6 Henkilöiden liikkuvuus**

EU alueella henkilöiden liikkuvuus ei ole ongelma. EU:n kansalaiset ovat tasa-arvoisessa asemassa keskenään työmarkkinoilla, toisen EU-maan kansalaisella tulee olla samat lähtökohdat työnhaussa kuin kotimaan kansalaisella. Liikuttaessa EU-alueen ulkopuolelle vaaditaan usein viisumi ja oleskelulupa, sekä töihin mentäessä työlupa. Paikallisesti saatetaan esittää vaatimuksia tutkintojen, pätevyyden asuinpaikan, tai paikallisten asiantuntijoiden käytön suhteen. Myös työehdot sekä työolosuhteet vaikuttavat henkilöiden liikkuvuuteen maasta toiseen.

---

Kaupaneste-selvityksen mukaan erityisesti viisumit ja työ- ja oleskeluluvat aiheuttavat ongelmia, koska niiden hankkiminen koetaan usein raskaaksi ja hankalaksi. Lupien saaminen on joissain maissa hidasta, mikä aiheuttaa tarpeettomia viiveitä. Eniten henkilöiden liikkuvuuteen vaikuttavia kaupanesteitä kohdattiin Venäjällä, Kiinassa ja Brasiliassa.

Jos esimerkiksi suomalainen työnhakija haluaa töihin Yhdysvaltoihin, on prosessi monimutkainen. Hänellä tulee muun muassa olla voimassa oleva passi, joko valmis työpaikka ja kutsu työhön, tai sitten hänen tulee hakea väliaikaista viisumia työnhakuun. Päästäkseen maahan tarvitaan niin kutsuttu Green card, joka oikeuttaa työntekoon maassa, kortin saaminen on vaikeaa, ja vaatimukset moninaiset. Kiinnostuneiden kannattaa ottaa yhteyttä suoraan Yhdysvaltain Suomen konsulaattiin, koska prosessi on monimutkainen ja vaikeasti ymmärrettävä. (Embassy of the United States.)

### **3.3.7 Teollis- ja tekijänoikeudet**

TRIPS-sopimus (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) on solmittu suojaamaan teollis- ja tekijänoikeuksia. Sopimuksen tarkoitus on suojata teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita, jotta heidän keksintöjään ei väärinkäytettäisi ja niistä näin koituisi hyötyä jollekulle muulle kuin oikeuksien haltijalle. Tekijänoikeudet ja lähioikeudet, tavaramerkit, maantieteelliset merkinnät, teollismallit, patentit, integroitujen piirien piirimallit sekä julkaisemattoman tiedon suoja on määritelty sopimuksessa.

### **3.3.8 Verot, verolainsäädäntö ja muut lisämaksut**

Tähän sisältyvät kaikki ne kustannukset jotka nostavat tuontikustannuksia ja siten myös tuotteen hintaa, eivätkä ole tulleja tai tuonti- tai vientimaksuja. Esimerkiksi arvonlisävero lukeutuu tähän ryhmään.

Kuten edellä jo kohdassa 3.3.2 (s. 48) esitettiin tavaran ja tullitariffin yhteenlasketusta summasta lasketaan arvonlisävero, joka tulee tuojan maksettavaksi tullimaksun lisäksi.

### **3.3.9 Määrälliset rajoitukset ja lisensointi**

---

Nämä rajoittavat valtioiden välistä kauppaa. Vienti- ja tuontikiintiöillä pyritään yleisesti turvaamaan ja tukemaan paikallista tuotantoa tai kontrolloimaan maahantuontia kauppapoliittisista syistä. Nykyään kiintiöitä asettavat muutkin tahot kuin valtiot.

Terästeollisuudessa viimeisen 20 vuoden aikana tapahtuneen kehityksen seurauksena on markkinoille Suomessa muodostunut vain muutama suuri toimija. Sama suuntaus on voimassa myös muualla maailmassa. Vielä 1980- ja 1990-luvuilla Suomessa oli 14 valtakunnallista kauppiasta, nykyään erilaisten yhdistymisten ja fuusioiden kautta, jäljellä on enää neljä. Näistä neljästä Oy Kontino Ab on ainoa, joka on pysynyt itsenäisenä, eikä siihen ole yhdistynyt muita yrityksiä. Tästä uudesta trendistä, yritysten yhteen sulautumisesta, käytetään nimitystä konsolidoituminen. (haastattelu.)

*Konsolidoituminen perustuu yrityskauppoihin, fuusioihin tms., yrityksiä yhdentäviin tapahtumiin. Toimijat keskittyvät toimimaan yhdessä, ja pyritään vakauttamaan alaa, ja puhalletaan yhteen hiileen. Esimerkiksi kaksi yritystä voi sopia, että tietyllä alueella on yhteiset pelisäännöt ja hinnat. Voi myös olla, että on sovittu tietyn toimijan pysyvän poissa tietyltä alueelta, jotta mahdolliset paikalliset toimijat voivat toimia omalla alueellaan.*

*Konsolidoituminen ei ole sama asia kuin kartelli. Hyviä esimerkkejä konsolidoitumisesta nykypäivänä ovat muun muassa S- ja K-ryhmät, joissa monta pientä kauppaa on keskittynyt yhteen suureksi ketjuksi. Käytännössä konsolidoituminen tarkoittaa siis sitä, että tarvittavat puhelinnumerot ovat vähentyneet.*

*Konsolidoitumisella haetaan yleensä suuruutta, mutta vaarana on monopolien muodostuminen. Toiminnan mahdollistavat erilaiset yhteistyösopimukset, fuusiot ja maakohtaiset sopimukset. (haastattelu.)*

Tämän yhdentymisen seurauksena vaihtoehdot markkinoilla ovat vähentyneet, ja asiakaskohtaiset kiintiöt ovat mahdollistuneet. Yritykset voivat itse päättää kuinka suurella kapasiteetilla ne toimivat. Tällä hetkellä Euroopassa terästehtailta on yleisesti käytössä vain 67 % kapasiteetista. Näin voidaan rajoittaa markkinoilla olevan tavaran määrää ja siten myös hintaa. Kysyntä markkinoilla on suurempi kuin tavarantoimittajien tarjonta, koska

---

näin tavarantoimittajat voivat sanella hinnan, joka markkinoilla pyydetään ja saadaan. (haastattelu.)

### 3.3.10 Kilpailuolosuhteet

Kaupaneste-selvityksessä esitetyt kilpailuolosuhteet liittyvät usein puutteelliseen lainsäädäntöön, määräysten vaihtelevaan tulkintaan tai siihen, että käytännöt saattavat poikkeavat lainsäädännöstä. Maailmalla ei ole olemassa yhtenevää kilpailulainsäädäntöä, mutta Maailman kauppajärjestö WTO on antanut ehdotelmia kilpailulainsäädännön yhtenäistämiseksi.

### 3.3.11 Pääoman liikkuvuus

Yksi merkittävästi vaikuttavia tekijöitä Kaupaneste-selvityksen mukaan ovat pääomien siirto ja voittojen kotiuttaminen, maksuliikenteen toimivuus ja sitä koskevat määräykset sekä maksujen viranomaisista johtuva viivästyminen. Täsmällisenä kansana suomalaisten yleisimpiä ongelmia ulkomailta tulevien tuottojen kanssa ovat maksuliikenteen hitaus, maksujen viivästyminen ja voittojen kotiuttamiskäytännöt.

Suomessa lasku maksetaan yleensä viimeistään eräpäivänä, mutta joissain maissa ei ole ollenkaan ennen kuulumatonta, että maksu maksetaan vasta kahden tai kolmen kuukauden päästä toimituksesta. Tämä sekoittaa suomalaisyrityksen kirjanpitoa koska tuottoja on vaikea kohdistaa oikealle kuukaudelle, ja tuotot tulevat myöhemmin kuin kirjanpitoon tehty kirjaus.

### 3.3.12 Yrityksen oikeudelliseen asemaan liittyvät seikat

Näillä kysymyksillä Kaupaneste-selvityksessä tarkoitetaan esim. yhtiömuotoa tai omistusta koskevia vaatimuksia, ulkomaalaisomistuksen rajoituksia, yhteisyritysvaatimuksia ja toimilupien saantiin liittyviä ongelmia.

Varsinkin ulkomaalaisomistuksen rajoitukset ja yhteisyritysvaateet ovat suuri ongelma. Suomessa en löytänyt vastaavaa tapausta mutta alkuvuodesta 2007 uutisoitiin Venäjällä voimaan astuvasta asetuksesta, jonka mukaan ulkomaalaisia torikauppiaita ei saa olla ollenkaan. Viranomaiset uskovat asetuksen tuovan järjestystä torikauppaan ja ennalta ehkäisevän rasistisia rikoksia. (Niinivaara 2007: B.)

---

### 3.3.13 Julkiset hankinnat

Valtion viranomaisten lisäksi myös alue- ja paikallishallinnon (kunnat, läänit, osavaltiot) tekemät hankinnat ovat julkisia hankintoja. Julkisiin hankintoihin liittyviä ongelmia ovat esimerkiksi valitusajat, jotka kuuluvat kaikkiin julkisen hallinnon hankkeisiin. Valitusajat voivat olla pitkiä, ja ne hidastavat hankintoja, mahdollinen valitusten käsittely saattaa kestää pahimmillaan kuukausia tai jopa vuosia. (Kaupaneste-selvitys 2005. Haastattelu.)

Hankintojen varmistuminen ei aina ole varmaa, ja se tuottaa yritykselle ongelmia budjetoinnin ja tuottojen suunnittelun suhteen. Myös sopimusten hankintaehdot saattavat muuttua matkan varrella, mahdollisesti yritykselle epäedulliseen suuntaan. Aimo Kankare ja Tapani Peltonen Oy Kontino Ab:stä kertoivat, että teräsmarkkinoilla vallitsee tällä hetkellä ”OTA tai JÄTÄ” - buumi, joka vaikeuttaa yritysten toimimista markkinoilla, koska vaihtoehtoja ei välttämättä ole tarjolla. (haastattelu.)

### 3.3.14 Muut edellä mainitsemattomat esteet/ongelmat

Nämä voivat olla mitä tahansa edellä mainittuihin ryhmiin kuulumattomat asiat, jotka estävät tai rajoittavat yritysten toimintaa ulkomarkkinoilla. Kaupaneste-selvitys tarjoaa esimerkkeinä velvoitteen käyttää kotimaisia raaka-aineita ja tuotantopanoksia, sekä vientivelvoitteet tiettyjen investointi- tai tuontietuuksien saamiseksi.

### 3.3.15 Tavaravientiin ja – tuontiin liittyvät polkumyyntitullit, tasoitustullit ja suojaustoimenpiteet

Epätäydellisen kilpailun markkinoilla yritykset saattavat ottaa tuotteesta toisen hinnan kotimaisilla markkinoilla ja toisen ulkomaisilla markkinoilla. Tällaista laskutustapaa pidetään yleisesti hintasyrjintänä, yleisin hintasyrjinnän keino on polkumyynti. Polkumyyntissä ulkomaisilla markkinoilla tuotteen hinta on pienempi kuin kotimaisilla markkinoilla. Polkumyyntiä pidetään markkinoilla epäreiluna ja siihen kohdistetaan erilaisia sääntöjä ja rangaistuksia. (Krugman & Obstfeld 2003: 142.)

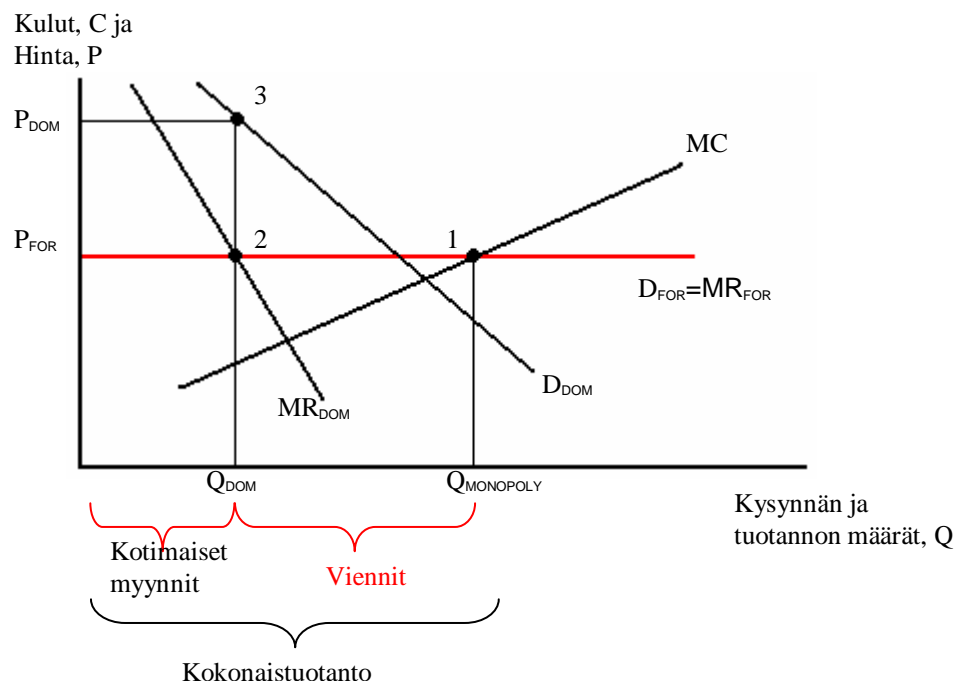
Jotta polkumyynti olisi mahdollista, täytyy kahden ehdon toteutua, ensinnäkin toimialalla tulee vallita epätäydellinen kilpailu, eli yritykset asettavat hinnan, eivätkä markkinat. Lisäksi markkinoiden tulee olla segmentoituneet, niin että kotimaisten kuluttajien on vaikea ostaa vientiin tarkoitettuja tuotteita. Näiden kahden ehdon

toteutuessa monopolistinen yritys voi hyötyä polkumyynnistä. (Krugman & Obstfeld 2003: 142–143.)

Kuviossa 5 on esitetty polkumyynti. Kuviossa on esitetty toimiala, jolla toimii kotimarkkinoilla yksi monopolistinen yritys. Yritys toimii kaksilla markkinoilla, kotimaisilla, jonka kysyntää edustaa  $D_{DOM}$ , sekä vientimarkkinoilla. Vientimarkkinoilla yritys voi pyytää haluamansa hinnan  $P_{FOR}$ . Vaakasuora punainen viiva  $P_{FOR}$  edustaa vientimarkkinoiden kysyntää. Oletetaan että markkinat ovat segmentoituneet niin, että yritys voi myydä tuotteitaan kotimarkkinoilla eri hintaan kuin ulkomaisilla markkinoilla. Kuvaaja MC osoittaa kokonaistuotoksen marginaalikustannukset, molemmilla markkinoilla. (Krugman & Obstfeld 2003: 143–144.)

Saavuttaakseen mahdollisimman suuret tuotot, yrityksen tulee asettaa molemmille markkinoilla tuottomarginaali, joka on yhtä suuri kuin marginaalikustannukset. Kotimaan markkinoiden marginaalituotto on esitetty kuvaajalla  $MR_{DOM}$ , joka on pienempi kuin  $D_{DOM}$ . Vientikauppa tapahtuu hintaan  $P_{FOR}$ , joten marginaalituotto lisäyksikölle on  $P_{FOR}$ . Jotta yrityksen marginaalikustannukset olisivat yhtä suuret kuin marginaalituotto molemmilla markkinoilla, tulee yrityksen tuotannon olla  $Q_{MONOPOLY}$ , ja myynnin kotimarkkinoilla  $Q_{DOM}$  ja viennin  $Q_{MONOPOLY} - Q_{DOM}$ . Lisäyksikön kustannukset tässä tilanteessa ovat yhtä suuret kuin  $P_{FOR}$ , marginaalituotto viennistä, joka vuorostaan on yhtä suuri kuin marginaalituotto kotimarkkinoilla. (Krugman & Obstfeld 2003: 143–144.)

Määrä  $Q_{DOM}$  täyttää kysynnän kotimarkkinoilla hintaan  $P_{DOM}$ , joka on suurempi kuin hinta viennissä  $P_{FOR}$ . Näin ollen yritys todellakin harjoittaa polkumyyntiä, ja myy ulkomaille halvemmalla kuin kotimaassa. (Krugman & Obstfeld 2003: 144.)



---

Kuvio 5 Polkumyynti (Krugman & Obstfeld 2003: 144.)

Tuonnissa polkumyynti- tai tasoitustulleja asetetaan, jos tuotavan tavaran arvo on alempi kuin tavaran normaaliarvo markkinoilla. Hinnaneron voivat aiheuttaa joko vientiyrityksen omat toimenpiteet (polkumyynti) tai valtion suoraan tai epäsuorasti kohdistavat viennin tukitoimet (vientituki). Näistä toimenpiteistä säädetään polkumyynti- ja valtioneuvoston asetuksissa. EU:n komissio päättää tullien voimaantulosta, jatkumisesta ja päättämisestä. Tilannetta harkitaan aina tilanteen mukaan. (Tullihallitus 2004: 74.)

Yleensä toimenpiteet koskevat yhdestä tai useammasta maasta peräisin olevasta tavarasta. Kannettava tulli koskee joko kaikkea kyseisistä maista tulevaa tuontia, tai se voidaan säätää tutkimuksen perusteella koskemaan yrityskohtaisena ja tasoltaan vaihtelevana. Polkumyynti- ja tasoitustullit kannetaan tavarasta yleisen tullin lisäksi, ja ne tulee lisätä arvoon, josta lasketaan tavaran arvonlisävero. (Tullihallitus 2004: 74.)

Erilaisilla suojaustoimenpiteillä voidaan myös pyrkiä suojaamaan saavutettua elämäntapaa alueella. Tunnettu tapaus on kun Euroopassa ei haluttu tuoda markkinoille geenimuunneltua yhdysvaltalaisista tai kanadalaisista lihasta. Yhdysvallat ja Kanada tekivät valituksen WTO:n riitojenratkaisuelimeen, joka katsoi että Euroopan unionilla ei ollut perusteita tuontikielloille. Rangaistukseksi se päätti, että Yhdysvalloilla ja Kanadalla oli oikeus asettaa 100 prosentin tulli valitsemilleen eurooppalaisille maataloustuotteille. Tässä tapauksessa suojaustoimenpiteet eivät tehonneet. (George 2003: 40.)

### **3.4 Kaupanesteiden vaikutus Suomen tuontiin**

Tuonti Suomeen vaikuttaa yleisesti ottaen vaivattomalta, vain erityistapauksissa saattaa ilmetä ongelmia. Yksityisillä henkilöillä tällaisia tilanteita tulee sangen harvoin vastaan. Euroopan yhdentyminen on helpottanut valtioiden rajojen yli tapahtuvaa kauppaa huomattavasti. Euroopan Unionin sisällä tavarat, palvelut ja ihmiset pääsevät kulkemaan tullivapaasti, ilman rajoituksia.

Tullausmenettelyt Euroopan Unionin alueella ovat mielestäni selkeät, eikä niistä aiheudu ongelmia. Samoin yhtenäinen tullitariffi helpottaa työskentelyä. Suurin vaikeus tullitariffien kanssa on tavaran oikea tunnistaminen, jotta se osataan luokitella oikeaan



---

ryhmään ja siitä peritään oikein mahdollinen tullimaksu. Mahdollinen tullimaksu tulee varsinkin osalle yksityisiä henkilöitä yllätyksenä, koska he eivät ole osanneet odottaa, että jo kertaalleen maksetusta tavarasta tulee maksaa vielä arvonlisävero ja mahdollinen tullimaksu.

Yksityishenkilöiden tuonnin helpottamiseksi tullin internet-sivustolla on selkeät ohjeet miten tavaraa tuotaessa tulee toimia ja mitä asiakirjoja vaaditaan. Lisäksi tullilla on neuvovapuhelin, johon voi soittaa ja tiedustella mieltä askarruttavia kysymyksiä. Kansainvälistä kauppaa käyvissä yrityksissä on yleensä erityinen ulkomaankauppaan erikoistunut henkilö, tai he käyttävät huolitsijaa tavarantuonnissa ja viennissä. Huolitsija helpottaa yrityksen toimintaa, koska sen ei tarvitse itse tehdä tullausta, vaan huolitsija hoitaa sen heidän puolestaan.

Edellä mainitsemilleni Venäjän puutulleilla on arveltu olevan suuri vaikutus Suomen puuntuontiin. Venäjältä tuotavan puun määrän uskotaan laskevan merkittävästi ja vaihtoehtoisia puun tuottajamaita on mietitty. Konsulttiyhtiö Pöyryn johtaja Petteri Pihjalämäki uskoo ruotsalaisen puun tulevan korvaamaan ainakin osan Venäjän puusta. Ruotsalainen puu on halvempaa kuin suomalainen, ja hän uskoo sen nostavan ruotsalaisen puun houkuttelevuutta. (Aamulehti 2007: A10.)

UPM-Kymmene suunnittelee alkavansa tuomaan enemmän puuta Isosta-Britanniasta. UPM toi jo vuonna 2006 Isosta-Britanniasta noin 350 000 kuutiota pyöreää puuta paperiteollisuudelle, ja toivoo voivansa nostaa tuonnin määrää tulevaisuudessa. Ongelmana Ison-Britannian tuonnissa on se, että myös muut metsäyhtiöt pyrkivät nostamaan tuontiaan. Isosta-Britanniasta saatu puu ei pysty korvaamaan koko Venäjän tuontia. Ruotsin ja Ison-Britannian lisäksi puun tuonnin uskotaan kasvavan ainakin Baltian maista ja Valko-Venäjältä. (Aamulehti 2007: A10. Suojanen 2007: A9.)

Aamulehti (Karilainen 2007) uutisoi Suomen metsien tuottavan niin paljon puuta, että sen pitäisi riittää pitämään puuteollisuus käynnissä yli 20 vuotta. Suomen metsissä lasketaan olevan yhteensä 2,19 miljardia kuutiota puuta, mutta esimerkiksi viime toukokuussa hakattiin vain noin 4,2 miljoonaa kuutiota. Suomalaiset metsänomistajat eivät ole riippuvaisia metsistä saatavista tuloista, ja siten ovat haluttomia myymään metsiään.

Hakkuut tehdään talvisin maan ollessa kovaa ja metsän ollessa kuiva. Suomalaisen puun metsistä pois saamisen suurin ongelma alkaa olla lämpimät talvet, jolloin metsä on pehmeää ja märkää. Metsänkorjuukalustoa tulisi kehittää muuttuviin olosuhteisiin

---

sopivammiksi, ja hakkuut tulisi muuttaa kokovuotisiksi, jotta jatkuva puuntuotanto voitaisiin taata tasaiseksi. (Karilainen 2007: A10.)

Suomen yritysilmasto on vastaanottava ulkomaisille yrityksille. Koska Suomen infrastruktuuri on pitkälle kehittynyt ja korruptio on olematon, Suomi on ihanteellinen investointikohde ulkomaisille sijoittajille ja yrityksille. Tosin Suomessa työvoima on kalliimpaa ja tiedostavampaa kuin monissa muissa maissa, ja se osaltaan haittaa ulkomaisten yritysten investointia Suomeen. Suomalaisen työntekijän koulutustaso on verrattain korkea, ja suomalaista työntekijää pidetään maailmalla ahkerana ja osaavana.

Suomessa on runsaasti ulkomaisia työntekijöitä. Suomen palkkataso ja työolosuhteet houkuttelevat maahan uusia työntekijöitä. Hyvä esimerkki tästä on oma koulumme, jossa on opettajia, ja myös oppilaita, ympäri maailmaa. Euroopan Unionin alueelta tulevan työntekijän on helppo tulla töihin Suomeen ihmisten vapaan liikkuvuuden takaavan oikeuden takia.

Euroopan Unionin ulkopuolelta tulevalle työntekijälle tulee olla usein työ- ja oleskelulupa, sekä tietyistä maista vaaditaan lisäksi viisumi. Varsinkin entisistä neuvostovalloista tulevat työntekijät, ja myös matkailijat, tarvitsevat viisumiin voidakseen oleskella maassa.

Tuonti Suomen ja Euroopan Unionin alueelle on rajoitettu vain pieneltä osin kiintiöillä tai muilla rajoituksilla. Tällä hetkellä voimassa ovat ainakin tariffikiintiöt lampaille, vuohille sekä lampaan- ja vuohenlihalle, ja tariffikiintiö Islannista peräisin olevalle makkaralle. Suurempi ongelma ovat tuotannossa olevat kiintiöt, kuten tällä hetkellä terästeollisuudessa. Jos tuottajat eivät tarjoa markkinoille tavaraa, luo se markkinoille vajeen, jota on vaikea, ellei mahdoton täyttää.

Konsolidoituminen aiheuttaa sen, että muutamat toimijat voivat keskenään päättää markkinoille tarjottavasta paljoudesta, hinnasta ja laadusta. Asetelma on hyvin lähellä kartellia, mutta ei sitä kuitenkaan ole. S- ja K-ryhmien liikkeetkin ovat yhdistyneet, mutta ovat silti edelleen itsenäisiä liikkeitä.

Tavaroiden lisensointi kaikissa maissa on hidasta ja hankalaa, siksi yksi kattava lisenssi olisi hyvä. Tämä niin kutsuttu globaalilisenssi olisi voimassa kaikissa maissa, se helpottaisi maiden välistä kaupankäyntiä. Globaalilisensoinnin toteuttaminen taitaa kuitenkin olla mahdotonta maiden erilaisten vaatimusten ja lisensoinnin valvonnan kannalta. Kaikille käyvien normien ja standardien löytäminen tuntuu ajatuksena mahdottomalta.

---

Kilpailuolosuhteet Suomessa ovat edulliset. Täällä yritykset voivat kilpailla vapaasti keskenään asiakkaista. Suomen markkinoilla ei ole monopoleja (paitsi RAY:n ja Alkon valtion takaamat yksinoikeudet markkinoilla). Eri aloilla on runsaasti toimijoita, ja yritys voi vapaasti hinnoitella ja myydä tuotteitaan.

Kuten osiossa 3.3.11 mainitsin, Suomessa laskut ja maksut hoidetaan ajallaan, ja se on positiivinen seikka Suomen markkinoille. Tänne tuova yritys voi olla varma tulojen kotiutumisesta markkinoilta ajallaan.

Euroopan Unionissa on voimassa polkumyyntitulleja, tasoitustulleja ja suojaustoimenpiteitä. Varsinkin köyhistä, halvan työvoiman maista tuleville tuotteille on asetettu polkumyyntitulleja.

Kokonaisuutena ajatellen kaupanesteet eivät mielestäni aiheuta suurta ongelmaa Suomen tuonnille. Euroopan unionin asettamat polkumyyntitulli ja muut suojaustoimenpiteet ovat oikeutettuja ja ne ovat voimassa kuluttajien, ja markkinoiden, suojelemiseksi. Mielestäni on hyvä, että niin kutsutut korkeammat tahot suojelevat yksittäisiä kansalaisia, koska suurin osa meistä tavallisista ihmisistä ei osaa itse suojautua mahdollisia kiellettyjä tai vaarallisia tuotteita vastaan.

---

## 4 Loppupäätelmät

Maailma on vuosien kuluessa muovautunut siksi, mikä se nykypäivänä on. Tarkastellessani maailmanhistoriaa tulin siihen tulokseen, että ihminen on aina valmis puolustamaan omia oikeuksiaan ja omaa selviytymistään. Valtiot tuntuvat olevan valmiita käyttämään kaikkia mahdollisia keinoja turvatakseen kansansa ja taloutensa tulevaisuuden. Tällä hetkellä on päästy jo pitkälle, ja kehitys on viimeisen reilun sadan vuoden aikana ollut päätä huimaava.

Taloudellinen ja poliittinen yhdentyminen ovat edenneet Euroopassa jo pitkälle. Euroopan unionin jäsenvaltioilla on yhteinen talous- ja rahapolitiikka, turvallisuus- ja ulkopoliitiikka, sekä maat tekevät yhteistyötä oikeus- ja sisäasioissa. Euron voimaan tulon jälkeen useassa Euroopan maassa on käynyt sama valuutta, ja valuuttayhteistyön piiriin tulee jatkuvasti uusia maita.

Suomi on viimeisen sadan vuoden aikana sotinut itselleen itsenäisyyden, ja kokenut huimaavan teknisen ja taloudellisen kehityksen. Teknolוגiateollisuus on Suomessa maailman kehittyneintä ja työvoima parhaiten koulutettujen joukossa. Selvittyään 1990-luvun alun lamasta Suomi on liittynyt Euroopan unioniin ja ottanut käyttöön euron. Suomi on aktiivisesti mukana yhdentyvässä Euroopassa.

Maailman kauppajärjestö WTO ja Maailmanpankki ovat pyrkineet tasapainottamaan maailman markkinoita ja auttaneet valtioita hädän hetkellä. Molempien järjestöjen syntyä ovat edesauttaneet sodat ja rauhan tavoittelu. Vaikka Toinen maailmansota oli yksi maailman tuhoisimmista sodista, syntyi sen seurauksena myös kaksi järjestöä turvaamaan taloutta ja rauhaa maailmalla. Maailman kauppajärjestöä kohtaan on kuitenkin esitetty runsaasti kritiikkiä, ja sen tulisikin tulevaisuudessa tarkistaa toimintatapansa ja periaatteensa vastaamaan paremmin maailman tämän hetkistä tilannetta.

Maailman yhdentyminen tuntuukin olevan lähempänä kuin koskaan, kun talousalueet ja maat tekevät yhteistyötä keskenään saavuttaakseen tasapainoisemman maailman.

Suomessa ei ole paljon kauppaa estäviä tai rajoittavia tekijöitä. Suomen infrastruktuuri, kilpailuolosuhteet, lainsäädäntö, työvoima ja markkinat ovat luotettavat ja kattavat. Suomea voisi pitää erittäin houkuttelevana investointikohteena ulkomaisille yrityksille, mutta kallis työvoima on monelle sijoittajalle ongelma. Suomen työvoima kun on erittäin tietoinen oikeuksistaan, toisin kuin monien halvan työvoiman maiden työntekijät.

Suomessa voimassa olevat kaupanesteet tulevat Euroopan unionin päätäntävallalta. Euroopan unioni määrää tuotteiden

---

tuontirajoituksista, kansallisia kaupanesteitä ei nyky-Euroopassa oikeastaan voi edes olla. Kaiken kaikkiaan sanoisin, että tuonti Suomeen ei ole kaupanesteiden takia suuresti vaikeutunut.

Olen saanut selvitettyä kaupanesteiden synnyn, sekä niiden tarkoituksen. Teoreettisella tasolla olen saanut myös selville kaupanesteiden vaikutuksen kauppaan ja Suomen tuontiin. Maailmankaupan muodostuminen ja maailman yhdentyminen ovat osaltaan vaikuttaneet kaupanesteiden syntyyn ja käyttöön. Yleisesti pyritään suojaamaan kotimaan markkinoita ulkomaisilta yrityksiltä ja toimijoilta.

---

## Lähteet

### **Kirjat**

- Airaksinen, Jaana 2003. Maailmankauppaa kaikille. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Euroopan komissio 1993. The European Community as a worls trade partner. European Economy, No.52.
- Haywood, John 2000. Maailmanhistorian atlas. Köln: Könemann Verlagsgesellschaft mbH.
- Hjerppe, Riitta & Vartia, Pentti 2002. Talouden kasvu ja rakennemuutos 1860 – 2000. Teoksessa Loikkanen, Heikki A., Pekkarinen, Jukka & Vartia, Pentti (toim.) Kansantaloutemme – rakenteet ja muutos, Helsinki: Yliopistopaino Oy, 11-13.
- Juntunen, Esko Kalevi 2006. Globalisaatio ja kansainvälinen talous. Bangkok: Text and journal publications co. ltd.
- Krugman, Paul R. & Obstfeld, Maurice 2003. International Economics Theory and Policy sixth edition. World student series.
- Pehkonen, Eino 2000. Vienti- ja tuontitoiminta. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Tullihallitus 2004. Polkumyynti- ja tasoitustullit, Tullitienviitta s.74-76. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Tullihallitus 2004. Tavaroiden esittäminen tullille ja yleisilmoitus, Tullitienviitta s.17-19. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Tullihallitus 2004. Tullin ja muiden tuontiverojen määräytyminen, Tullitienviitta s.30-36. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Vuoristo, Kai-Veikko 2001. Maailman talousalueet. Helsinki: WS Bookwell Oy.
- Widgren, Mika 2001. Euroopan integraation talous ja politiikka. Helsinki: Yliopistopaino.

### **Artikkelit**

- Aamulehti 5.6.2007. Puuntuonti Ruotsista lisääntyy, A10.
- Happonen, Kari 2007. Puun tuonti Venäjältä uhkaa katketa heinäkuun alussa. Aamulehti 29.6.2007, A14
- Karilainen, Juha 2007. Suomen metsät kasvavat vuodessa enemmän kuin tuotu puumäärä. Aamulehti 3.7.2007, A10.
- Niinivaara, Susanna 2007. Venäjä häätää kaikki ulkomaalaiset kauppiat pois toreilta. Helsingin Sanomat 19.1.2007, B
- Pohjonen, Kirsti 2007. Kansanedustajat käärmeissään puutulleista. Aamulehti 14.6.2007,

Suojanen, Sami 2007. UPM aikoo lisätä puun tuontia Isosta-Britanniasta. Aamulehti 8.6.2007, A9.

### Internet

Embassy of the United States. Visas to the U.S. [online] [viitattu 11.8.2007] <http://www.usembassy.fi/visas/visasmain.htm>

Euroopan komissio Kestävämpään maataloustuotantoon. [online] [viitattu 1.9.2007] [http://ec.europa.eu/agriculture/foodqual/sustain\\_fi.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/foodqual/sustain_fi.htm)

Euroopan unionin portaali. [online] [viitattu 31.8.2007] [http://europa.eu/index\\_fi.htm](http://europa.eu/index_fi.htm)

Euroopan yhteisöt 1995-2007. 1990 – 1999 Sisäraajat poistuvat. [online] [viitattu 10.8.2007] [http://europa.eu/abc/history/1990-1999/index\\_fi.htm](http://europa.eu/abc/history/1990-1999/index_fi.htm)

Euroopan yhteisöt 1995-2007. Perussopimukset ja oikeus. [online] [viitattu 6.8.2007] [http://europa.eu/abc/treaties/index\\_fi.htm](http://europa.eu/abc/treaties/index_fi.htm)

European Commission 2004. The European Economic Area (EEA) Overview. [online] [viitattu 20.6.2007] [http://ec.europa.eu/external\\_relations/eea/index.htm](http://ec.europa.eu/external_relations/eea/index.htm)

Harper College. Nine Nations of North America 2007. [online] [viitattu 28.7.2007] <http://www.harpercollege.edu/~mhealy/g101ilec/namer/nac/nacnine/na9intro/nacnifr.htm> [Julkaistu painettuna: Garreau, Joel 1981. The Nine Nations of North America. Boston: Houghton Mifflin]

Kennan, George. The Sources of Soviet Conduct. CNN Cold War - [online] [viitattu 29.7.2007] <http://www.cnn.com/SPECIALS/cold.war/episodes/04/documents/x.html>

Koskenmäki, Auri ja Moilanen, Johanna. Antarktis – ympäristö ja sen uhat 15.1.1999. [online] [viitattu 18.7.2007] <http://matwww.ee.tut.fi/ymparistoverkko/galleria/antarktis.html>

Suomen Standardoimisliitto SFS ry. Standardisoimisliiton tehtävät. [online] [viitattu 6.5.2007]. [http://www.sfs.fi/sfs\\_lyhyesti/tehtavat/](http://www.sfs.fi/sfs_lyhyesti/tehtavat/)

The Mercosur/European Union Business Forum (MEBF) 2003. Mercosur, the trampoline to development. [online] [viitattu 31.7.2007] <http://www.mebf.org/>

UNEP/GRID-Arendal 2004. Background to UNCLOS. [online] [viitattu 23.7.2007] <http://www.continentalshelf.org/index.cfm?pageID=10>

Ulkoasiainministeriö 2006. Suomalaisyriytysten kohtaamat kaupanesteet ja keinot niiden poistamiseksi. [online] [viitattu 12.9.2006]. <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=50479>

Ulkoasiainministeriö 2006. WTO – synty, periaatteet ja historia. [online] [viitattu 13.4.2007]

---

<http://www.formin.fi/public/default.aspx?nodeid=31927&contentlan=1&culture=fi-FI>

Worldbank History. [online] [viitattu 12.9.2006].

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20653660~menuPK:72312~pagePK:51123644~piPK:329829~theSitePK:29708,00.html>

World Trade Organization. Principles of the trading system. [online] [24.5.2007]

[http://www.wto.org/english/thewto\\_e/whatis\\_e/tif\\_e/fact2\\_e.htm](http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact2_e.htm)

World Trade Organization. The GATT years: from Havana to Marrak. [online] [24.5.2007]

[http://www.wto.org/english/thewto\\_e/whatis\\_e/tif\\_e/fact4\\_e.htm](http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact4_e.htm)

World Trade Organization. The Uruguay Round. [online] [24.5.2007]

[http://www.wto.org/english/thewto\\_e/whatis\\_e/tif\\_e/fact5\\_e.htm](http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact5_e.htm)

World Trade Organization. What is the World Trade Organization?. [online] [24.5.2007]

[http://www.wto.org/english/thewto\\_e/whatis\\_e/tif\\_e/fact1\\_e.htm](http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact1_e.htm)

Zhdanov, Andrei. Report on the international situation to the Cominform. syyskuu 1947

CNN Cold War – [online] [viitattu 29.7.2007]

<http://www.cnn.com/SPECIALS/cold.war/episodes/04/documents/cominform.html>

2005. Australia New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement Overview.

[online] [viitattu 31.7.2007]

<http://www.fta.gov.au/default.aspx?FolderID=283&ArticleID=229>

## **Haastattelu**

Peltonen, Tapani. Oy Kontino Ab, toimitusjohtaja. Kankare, Aimo. Oy Kontino Ab,

(teräksien) ostoista vastaava osastopäällikkö. Haastattelu 8.3.2007. Vantaa